

ਐਤਵਾਰ, 1 ਸਤੰਬਰ, 2024

17 ਭਾਦੋਂ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ 556
ਬਿਕਰਮੀ 2081

ਜਿਲਦ/VOL. : 73

ਅੰਕ/NO. : 91

ਨਵਾਂ ਜਮਾਨਾ

DAILY NAWAN ZAMANA • SUNDAY, 1 SEPTEMBER, 2024

ਜਲੰਧਰ

‘ਨਵਾਂ ਜਮਾਨਾ’ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ

ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ (ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ)	0181-5097300
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਭਾਗ	0181-5097302
ਸਾਹਿਤ ਸੰਪਾਦਕ (ਐਤਵਾਰ)	0181-5097305
ਗੋਪੀਕੁਮਾਰ	0181-5097310
ਵੈੱਬ ਟੀ ਵੀ	0181-5133160

www.nawanzamana.in ਸਫ਼ੇ : 8+6=14

ਕੀਮਤ/PRICE : 5.00 ਰੁਪਏ Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.L.)-00068/57 E-mail : nawanzamana@gmail.com

ਸ਼ੁੱਠ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ 'ਚ ਪਹੁੰਚੀ ਵਿਨੋਬ ਫੋਗਟ

ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਟੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਸ਼ੁੱਠ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਸ਼ਨੀਵਾਰ 200 ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਉਲੰਪੀਅਨ ਭਲਵਾਨ ਵਿਨੋਬ ਫੋਗਟ ਵੀ ਸ਼ੁੱਠ ਬਾਰਡਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਨੋਬ ਫੋਗਟ ਦਾ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਾ ਕੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਵਿਨੋਬ ਫੋਗਟ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਕਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ—ਮੈਂ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਪਰਵਾਰ 'ਚ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਟੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਟੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖੜੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਟੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖੜੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਟੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖੜੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਟੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖੜੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਟੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖੜੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਟੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖੜੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਟੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖੜੀ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਸ਼ੁੱਠ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਸ਼ਨੀਵਾਰ 200 ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਉਲੰਪੀਅਨ ਭਲਵਾਨ ਵਿਨੋਬ ਫੋਗਟ ਵੀ ਸ਼ੁੱਠ ਬਾਰਡਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਨੋਬ ਫੋਗਟ ਦਾ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਾ ਕੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਵਿਨੋਬ ਫੋਗਟ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਲੈਂਦੇ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਨਾ ਜਾਇਓ। ਫੋਗਟ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, 'ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਪਿਛਲੇ 200 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬੇਨ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 200 ਦਿਨ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ ਨੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਕੱਚੇ ਸਰਕਾਰ ਸਾਡੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਰੱਖਾਂਗੇ।

ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਪੰਧਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ 200 ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਹੋਣਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੀਲ ਦਾ ਪੱਥਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਪਰਨੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 3 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਘੰਟੇ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ ਰੇਲ ਰੋਕੇ ਅੰਦੋਲਨ ਕਾਰਾਂ। ਸਾਡੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 15 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਜੀਏ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੈਲੀ ਅਤੇ 22 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪਿੱਛਲੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰਾ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਰਣੌਤ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਸਟੇਂਡ ਲੈਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹਾਦਸਾਗ੍ਰਸਤ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਨਾਲ ਫਿਰ ਹਾਦਸਾ

ਦੇਹਰਾਦੂਨ : ਕੇਦਾਰਨਾਥ ਧਾਮ 'ਚ ਗੰਧਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਭੀਮਬਲੀ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਕਿਸਟਲ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਐੱਮ ਆਈ-17 ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਫਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਤਾਰ ਟੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਟਲ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਹੀਂ 'ਚ ਡਿੱਗ ਗਿਆ। ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਖਰਾਬ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਾਰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੱਢ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਖ਼ਬਾਰ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਦੇ ਐੱਮ

ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 'ਐੱਕਸ' 'ਤੇ ਲਾਈ ਪਾਬੰਦੀ

ਰੀਓ ਡੀ ਜਨੇਰੀਓ : ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਐੱਕਸ' 'ਤੇ ਆਏ ਦਿਨ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ 'ਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਵੀ ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਟਵਿੱਟਰ ਹੁਣ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਐੱਕਸ' 'ਤੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਦਮ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਐੱਕਸ ਤੇਜ਼ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ 'ਚ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਅਲੈਕਸਾਂਦਰੋ ਮੋਰਾਸ ਨੇ ਐੱਕਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜ਼ਰਮਾਨਾ ਵੀ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਭਾਅਤ ਇਸੇ ਸਾਲ ਅਪ੍ਰੈਲ 'ਚ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਦ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਗਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੈਲਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਦਰਜਨਾਂ ਐੱਕਸ ਅਕਾਊਂਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਰੂਸੀ ਐੱਮ ਆਈ-8 ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਲਾਪਤਾ
ਮਾਸਕੋ : ਰੂਸ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਲਾਪਤਾ ਹੋਏ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ 'ਚ ਬਚਾਅ ਕਰਮਚਾਰੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ 'ਚ 22 ਯਾਤਰੀ ਸਵਾਰ ਸਨ। ਰੂਸ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਹਵਾਈ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐੱਮ ਆਈ-8 ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਨੇ ਕਾਮਰਠਵਾਦੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਵਾਕਾਫ਼ੋਤਸ ਜਵਾਬਪ੍ਰੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਉਡਾਨਾ ਭਰੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਏਜੰਸੀ ਮੁਤਾਬਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ 'ਚ 19 ਯਾਤਰੀ ਅਤੇ ਚਾਲਕ ਦਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਸਵਾਰ ਸਨ।

60 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਟ ਲੜੇਗੀ ਐੱਨ ਸੀ ਪੀ : ਅਜੀਤ ਪਵਾਰ
ਮੁੰਬਈ : ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਡਿਸਕੋਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਬਟਵਾਰੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖਿੱਚੋਤਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਟ ਲੜਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਲਚਲ ਮਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਜੀਤ ਪਵਾਰ ਗੁੱਟ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਖ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ 'ਚ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਜੀਤ ਪਵਾਰ ਖੁਦ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਐੱਨ ਸੀ ਪੀ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 60 ਸੀਟਾਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ। ਨੌਜਵਾਨ ਐੱਨ ਸੀ ਪੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਵਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ 60 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਟ ਲੜੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਨੌਰੋਇਟ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਟਰੰਪ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਚ ਫਿਰ ਸੋਧ
ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ : ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੇਨਸਿਲਵੇਨੀਆ 'ਚ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਰੋਲੀ 'ਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਚ ਸੋਧ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਪੇਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਦੇ ਜਾਨਸਟਾਉਨ 'ਚ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਦੀ ਰੋਲੀ 'ਚ ਸੁੱਕੇ ਕਰਵਾਏ ਇੱਕ ਅਣਪਛਾਤਾ ਮੀਡੀਆ ਗੈਲਰੀ 'ਚ ਦੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪੁਲਸ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਬਟਲਰ 'ਚ ਇੱਕ ਰੋਲੀ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ 'ਚ ਟਰੰਪ ਦੇ ਕੰਨ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਗੋਲੀ ਨਿਕਲ ਗਈ ਸੀ।

ਰਾਮਦੇਵ ਦੇ 'ਦਿਵਿਆ ਦੰਤ ਮੰਜਨ' 'ਚ ਨਾਨਵੈਜ ਮਟੀਰੀਅਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਪਤੰਜਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਡਕਟ 'ਦਿਵਿਆ ਦੰਤ ਮੰਜਨ' 'ਚ ਨਾਨਵੈਜ ਮਟੀਰੀਅਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਪਤੰਜਲੀ, ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ, ਅਚਾਰੀਆ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ 'ਚ 'ਦਿਵਿਆ ਦੰਤ ਮੰਜਨ' ਨੂੰ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਉਤਪਾਦ ਦੱਸ ਕੇ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਉਸ 'ਚ ਮੱਛੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਚ ਮਾਮਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ

ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਪਾਲ ਥਾਵਰ ਚੰਦ ਗਹਿਲੋਤ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ

ਬੰਗਲੁਰੂ : ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਥਾਵਰ ਚੰਦ ਗਹਿਲੋਤ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਿਧਾਰਠੀਆ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਖਿਲਾਫ਼ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲੀ ਬੰਗਲੁਰੂ 'ਚ 'ਰਾਜ ਭਵਨ ਚੱਲੋਂ' ਮਾਰਚ ਤਹਿਤ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਡੀ ਕੇ ਸਿਵਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਗਰਮ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪੱਖਪਾਤੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਅੱਗੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਜ਼ੋਰ-ਗੋਰ ਹਨ, ਪਰ ਗਹਿਲੋਤ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੀ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਐੱਚ ਡੀ ਕੁਮਾਰਸਵਾਮੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਮਾਇਨਿੰਗ ਕਾਰਵਾਈ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਮਾਰਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇੜੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਕੋਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜ ਭਵਨ ਪੁੱਜਾ, ਜਿਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਨਾਂਅ ਇਕ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਬਿਨਾਂ ਪਾਰਟੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੋਂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਵੱਲੋਂ ਸਵਾਗਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਬਿਨਾਂ ਪਾਰਟੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੋਂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਨੇ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਬੰਦ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਸਲੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕੰਮ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਕਦੀ ਵਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦੀ ਬਣ ਕੇ ਲੜਾਈ-ਝਗੜੇ ਕਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਬਰਾੜ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪਿੱਠੂਆਂ ਨੂੰ ਜਤਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਹਾਵੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ, ਤਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਕਟਾਰੀਆ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਜਸਬਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੀ)
ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨਵ-ਨਿਯੁਕਤ ਰਾਜਪਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਕਟਾਰੀਆ ਨੇ ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਸ੍ਰੀ ਦੁਰਗਿਆਣਾ ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋ ਕੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਰਾਜਪਾਲ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਰਗੀ ਸੁਭਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਵਿਰਭੂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ

ਰਾਜਪਾਲ 'ਚ ਇਕੱਲੇਪਣ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ : 4 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲੀਆਂ

ਟੋਕੀਓ : ਜਾਪਾਨ 'ਚ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਡਿਜ਼ਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕਰੀਬ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ। ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਜਾਪਾਨ ਦੀ ਪੁਲਸ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਲਸ ਏਜੰਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕਰੀਬ 4 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਬਾਅਦ ਮਿਲੀਆਂ ਅਤੇ 130 ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੱਕ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੁਤਾਬਕ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ 'ਚ ਜਾਪਾਨ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ

ਰਾਜਪਾਲ 'ਚ ਇਕੱਲੇਪਣ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ : 4 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲੀਆਂ

ਜਾਪਾਨ 'ਚ ਇਕੱਲੇਪਣ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ : 4 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਪਾਨ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ। ਕਰੀਬ 40 ਵੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਿਲੀਆਂ, ਜਦਕਿ ਕਰੀਬ 3939 ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਮਿਲੀਆਂ ਅਤੇ 130 ਲੋਕਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਇਕੱਲੇ ਜਿਉਂਦੇ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਮਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਲਸ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਡਾਟਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਰੀਬ 37, 227 ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਮਿਤਰ ਪਾਏ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 70 ਵੀਸਦੀ ਲੋਕ 65 ਜਾਂ

ਬਲਕੌਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੰਨਮੈਨ ਆਪਸ 'ਚ ਭਿੜੇ

ਮਾਨਸਾ (ਗੰਨਮੈਨ) ਮਹਾਮੁਖ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸੁਬਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇ ਵਾਲਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਲਕੌਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਗੰਨਮੈਨ ਦੇਰ ਰਾਤ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਭਿੜ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਗੰਨਮੈਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਆਪਣੇ ਕਮਰ ਵਿੱਚ ਪਏ ਕਮਾਂਡੋ ਗੰਨਮੈਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤਕਰਾਰਬਾਜ਼ੀ ਵਧਣ ਬਾਅਦ ਲੜਾਈ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜਾਪਾਨ 'ਚ ਇਕੱਲੇਪਣ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ : 4 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲੀਆਂ

ਜਾਪਾਨ 'ਚ ਇਕੱਲੇਪਣ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ : 4 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਪਾਨ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ। ਕਰੀਬ 40 ਵੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਿਲੀਆਂ, ਜਦਕਿ ਕਰੀਬ 3939 ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਮਿਲੀਆਂ ਅਤੇ 130 ਲੋਕਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਇਕੱਲੇ ਜਿਉਂਦੇ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਮਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਲਸ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਡਾਟਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਰੀਬ 37, 227 ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਮਿਤਰ ਪਾਏ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 70 ਵੀਸਦੀ ਲੋਕ 65 ਜਾਂ

ਜਗਮਨ 'ਚ ਚਾਕੂਬਾਜ਼ੀ, ਤਿੰਨ ਦੀ ਮੌਤ

ਬਰਲਿਨ : ਜਗਮਨੀ ਦੇ ਉਤਰੀ ਰਾਇਨ-ਵੱਸਟਫੇਲੀਆ ਦੇ ਸੀਜੇਨ 'ਚ ਇੱਕ ਬੱਸ 'ਚ ਸੁੱਕੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਮਿਲਾਨ ਨੇ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ 'ਚ ਪੰਜ ਲੋਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਤਿੰਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ 'ਚ 67 ਅਤੇ 56 ਸਾਲ ਦੇ ਦੋ ਮਰਦ ਅਤੇ 56 ਸਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਿਲਾਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਬੱਸ 'ਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 40 ਲੋਕ ਸਵਾਰ ਸਨ। ਹਮਲਾਵਰ ਜਗਮਨੀ ਦੀ ਹੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਪੁਲਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਲਾਨ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਖ਼ਬਰ ਹੈ ਕਿ ਜਗਮਨੀ ਨੇ 28 ਅਫਗਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕੇ ਕਰਵਾਏ ਸਵੇਰੇ ਕਤਰ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ 28 ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ 1000 ਯੂਰੋ (ਕਰੀਬ 93 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਜਗਮਨੀ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ 3 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਜਗਮਨੀ ਦੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹਟ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਭੇਜਣ 'ਚ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਅੱਜ-ਨਾਮਾ
ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆ ਲੱਖ ਬੱਚੇ, ਹਾਦਸੇ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧੀ ਗਏ ਫੇਰ ਬੇਲੀ।
ਤੁਰਦਿਆਂ ਘਰੋਂ ਨਾ ਪਤਾ ਕਿ ਆਵਾਂਗੇ ਵੀ, ਸੜਕਾਂ ਉੱਪਰ ਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਅਨੂਰ ਬੇਲੀ।
ਸੁੱਕਿਆ ਟੱਬਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹ ਦਿੱਸੇ, ਹੋਏ ਜਦ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁੜਦਿਆਂ ਦੇਰ ਬੇਲੀ।
ਪਹਿਲੀ ਖਬਰ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਦਸੇ ਦੀ, ਕਰ ਦਏ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਖ਼ਬਾਰ ਸਵੇਰ ਬੇਲੀ।
ਹਰ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਾਏ ਕੱਚੀ, ਮੰਨਦਾ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਬੇਲੀ।
ਉੱਪਰ ਸੜਕ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਕੁਝ ਪੈਲ ਪਾਉਂਦੇ, ਕੀਤੀ ਗਲਤੀ ਨਾ ਜਾਂਦੀ ਫਿਰ ਧੌਂਦੀ ਬੇਲੀ।
-ਤੀਸ ਮਾਰ ਖਾਂ

ਗੁਰੂ ਮੀਟ ਖਾਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕ 'ਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਗੱਤਿਆ

ਅੰਬਾਲਾ : ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਚਰਖੀ-ਦਾਦਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਗੁਰੂ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕ 'ਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਗੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਪੁਲਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੱਤਿਆ ਦਲ ਦੇ ਪੰਜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫੜਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਸ ਦੇ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬਿਰ ਮਲਿਕ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ 27 ਅਗਸਤ ਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਚਰਖੀ-ਦਾਦਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਗੁਰੂ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕ 'ਚ ਦੋ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬਿਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਦ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਗੁਰੂ ਗੱਤਿਆ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਪੰਜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੁਕੀ-ਜੋ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਰੈਲੀ

ਦਿਵਾਲ : ਮਨੀਪੁਰ ਦੇ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਕੁਕੀ-ਜੋ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿੰਨ ਰੈਲੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਕਤਲੋਲੰਮ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਸਫ਼ਾਇਆ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਅਤੇ 'ਵੱਖਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ' ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੱਸਿਆ। ਇਹ ਰੈਲੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਐੱਨ ਬੀਰੇ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਆਡੀਓ ਕਲਿਪ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ 'ਚ ਕੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੂਬੇ 'ਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਨੀਪੁਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਡੀਓ ਟੇਪ ਨਾਲ ਫੋਡਰਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਪੁਲਸ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੁਰਾਚਾਦਪੁਰ 'ਚ ਵਿਰੋਧ ਰੈਲੀਆਂ ਲੀਡਰ 'ਚ ਐਂਗਲੋ ਕੁਕੀ ਵਾਰ ਐਂਟਰੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਤੁਈਬੋਰ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤੀ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੱਡੀ ਆਬਾਦੀ 'ਚ ਆਇਰਨ-ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਦੀ ਕਮੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਭਾਰਤੀ ਆਬਾਦੀ 'ਚ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੌਸ਼ਟ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਮੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ 'ਚ ਸਾਰੇ ਉਮਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਅਹਿਮ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਇਰਨ, ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਅਤੇ ਫੋਲੇਟ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਪੌਸ਼ਟ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ

ਲਵਿੰਗ ਲਿਟਲ ਪਲੇਟੇ ਸਕੂਲ 'ਚ ਪੀਲਾ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ

ਮਲੋਟ (ਗੁਰਮੇਧ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ)-ਲਵਿੰਗ ਲਿਟਲ ਪਲੇਟੇ ਐਂਡ ਪ੍ਰੋਪਰਟੀ ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਪੀਲਾ ਦਿਨ ਸਮਾਗਮ ਕਰ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੀਨਾ ਅੰਬੜਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਕਰਾਰੇ ਗਏ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੀਨਾ ਅੰਬੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੀਲਾ ਰੰਗ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਜਿੱਥੇ ਬੱਚੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਸਜ ਕੇ ਆਏ, ਉਥੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਫਲ ਅੰਬ, ਕੇਲੂ, ਲੱਡੂ, ਖਾਣਾ ਆਦਿ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਪਟੇਂਟਾ ਤੇ ਹੋਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੀ ਕਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਮੈਡਮ ਅੰਨੂ, ਨਿਸ਼ਾ, ਗਗਨ, ਸ਼ੀਨੂ ਆਦਿ ਨੇ ਵੀ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ।

ਬੱਚਿਆਂ 100% ਅੰਕ ਲੈ ਕੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਂਅ ਕੀਤਾ ਰੌਸ਼ਨ

ਬਰੋਟਾ (ਗੋਤਵਾਲ)-ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਮੌਰੇਗਲ ਕਾਨਵੈਂਟ ਸਕੂਲ 'ਚ ਦੂਜੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਦੂਜੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਬੱਚੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਗੁਰਮਤ, ਗੋਤਵਾਲ ਗੁਰਪਤਾ ਤੇ ਜੋਇਆ ਨੇ 100% ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਂਅ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਆਰਮੈਨ ਗੋਤਵਾਲ, ਅੰਮ.ਡੀ. ਮੋਨੀਕਾ ਗਗਨ ਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਉਪਲਬਧੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਲ ਸਟਾਫ਼ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਓਨੇ ਹੀ ਸਮਰੱਥ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ।

'ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਏਡ' ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਦਾਨ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਚਾਰ ਬੈੱਡ ਤੇ ਚਾਰ ਪੌਖੇ

ਪਟਿਆਲਾ (ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ)-ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਸਪੋਰਟਸ ਹਸਪਤਾਲ (ਕੁੜੀਆਂ) ਲਈ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਏਡ ਨਾਮਕ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਚਾਰ ਬੈੱਡ ਤੇ ਚਾਰ ਪੌਖੇ ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਡੀ.ਐਨ. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਲਾਈ ਡਾ. ਮੋਨਿਕਾ ਚਾਵਲਾ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਏਡ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇਸ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਖਰੀ ਜੱਚ ਰੱਖਣ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਅਜਿਹਾ ਨੌਕ ਉਪਗਰਾਹਕ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੋਸਟਲ ਵਾਰਡਨ ਡਾ. ਨਿੱਕੀ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵਜ਼ਨ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਏਡ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਤਵਾਲ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਸ਼ੌਠ ਮੌਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਦਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਬੁੱਧ ਨਾਮ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਹਾਦਸਾ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਚੈਕ ਸੌਂਪੇ

ਬੁਢਲਾਡਾ/ਬਰੋਟਾ (ਅੰਬਕ ਲਾਕੜਾ, ਗੋਤਵਾਲ)- ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਲਾਸ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਿੱਤੇ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹੈ। ਕਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਵਿਆਖਿਆ ਬੁਢਲਾਡਾ ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਨੇ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ, ਬੁਢਲਾਡਾ ਵਿਖੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਹਾਦਸਾ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਚੈਕ ਵੰਡਣ ਵੇਲੇ ਕੀਤਾ। ਵਿਆਖਿਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਹਾਦਸਾ ਨਾਲ ਪੀੜ ਦਿੰਦਾ ਦੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਬੁਢਲਾਡਾ ਦੇ ਸੀਐੱਮ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੰਘ, ਬੀਕੇ ਕੜਾ ਦੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਵਰਫੇ ਭਾਈਕੇ ਤੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਉਗਲ ਗਈ ਸੀ। ਅੱਗਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਚੈਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਹਾਦਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਬੁਢਲਾਡਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਤੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਵਰਸਿਟੀ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਥਾਨ ਮੌਲੇ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ (ਕਮਿੰਦਰਪਾਲ, ਪੂ. ਜ.) - ਪੰ. ਜ. ਆ. ਬ. ਯੂ. ਨੀ ਵ ਰ ਸ ਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮਈ 2024 ਦੇ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਦਾ ਨਾਮ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪੰਜ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਡਿਗਰੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰੋ. ਸੀਮਾ ਰਾਣੀ ਨੇ ਮਾਠ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬੀ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਐੱਚ ਡੀ ਸਮੇਸਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਸ਼ਰਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ 93.5% ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਦੇਵ ਕੌਰ ਨੇ 93.3% ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਚੌਥੇ ਤੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਦੂਜਾ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ 93% ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਵਾਂ ਤੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਤੀਜਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਥਾਨਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਕੌਰੀ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਸ਼ੁੱਭ-ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕਾਲਜ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਹਾਣਾ ਬਲਕਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ਼ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੱਤੀ।

ਬੀ ਡੀ ਪੀ ਓ ਦਫਤਰ ਵਿਖੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ

ਕੋਟ ਈਸ਼ੀ ਖਾਂ (ਅਰੜ)-ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਟਿਕਾਉ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੀਚੇ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 9 ਬੀਐੱਚ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਖੇਤਰ ਹੋਏ ਬੀ ਡੀ ਪੀ ਓ ਸਿਟਾਰ ਸਿੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਕਾਰਜਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਲਾਇਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਪੀ ਡੀ ਪੀ ਓ ਵਿੱਚ 9 ਬੀਐੱਚ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਬੀਡੀਪੀਓ ਦਫਤਰ ਧਰਮਕੋਟ ਐੱਚ ਕੋਟ ਈਸ਼ੀ ਖਾਂ ਵਿਖੇ ਚਾਰ ਰੋਜ਼ਾ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ। ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਆਗਵਾਣੀ ਵਰਕਰਾਂ, ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰਾਂ, ਵਾਹ ਸਪਲਾਈ ਤੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਜੇ. ਈ., ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਜੇ. ਈ., ਪੰਚਾਇਤ ਸਕੱਤਰ, ਏ. ਪੀ. ਓ., ਜੀ ਆਰ ਐੱਸ ਮਹਾਨਗਰਾ ਨੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਹਾਣਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਰ, ਬਾਲਕ ਆਰ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਲੇਖਕਾਰ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਈ., ਮਹਿਤ ਜੋਨ ਜੋ ਈ., ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਏ ਈ., ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੀ ਏ, ਸ਼ੀਮਰੀ ਰੇਖਾ ਰਾਣੀ, ਸ਼ੀਮਰੀ ਦੀਪ ਮਾਲਾ ਡਾਟਾ ਐਂਟਰੀ ਓਪਰੇਟਰ, ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਬੀ ਪੀ ਐੱਮ ਐੱਨ ਆਰ ਐੱਲ ਐੱਮ, ਸ਼ੀਮਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਕਲਸਰ ਕੁਆਰੀਡੀਨੇਟਰ ਐੱਨ ਆਰ ਐੱਮ ਐੱਮ, ਸੀਮਾ ਰਿਸ਼ਿਕਾ ਪਰਮਨ ਐੱਸ ਆਈ ਆਰ ਡੀ ਮੋਹਾਲੀ, ਹੋਰ ਰਾਣੀ ਰਿਸ਼ਿਕਾ ਪਰਮਨ ਐੱਸ ਆਈ ਆਰ ਡੀ ਮੋਹਾਲੀ ਆਦਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ।

ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਤੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ

ਸੁਨਾਮ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ (ਕੁਕਮ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਅੰਬਕ ਬਾਸਲ)-ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਤੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਐੱਸ ਆਈ ਆਰ ਡੀ. ਤੇ ਬੀ ਡੀ ਪੀ ਓ. ਦਫਤਰ ਸੁਨਾਮ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਲਗਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਅਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਆਈ ਈ. ਸੀ) ਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟੀ ਨਾਮਕ ਬਾਰੇ ਖਿੱਚੇ ਤੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ, ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰਾਂ, ਆਗਵਾਣੀ ਵਰਕਰਾਂ, ਹੋਲਪਰ ਤੇ ਬੀ ਡੀ ਪੀ ਓ. ਦਫਤਰ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਲਾਕ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਅਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਮੁਹਿੰਮ ਟਰੀ ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਕੈਚ ਓ ਰੋਨ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਐੱਸ ਆਈ ਆਰ ਡੀ. ਤੇ ਸਿਸਟਮਸਮਾਨ ਤੇ ਆਗਵਾਣੀ ਵਰਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੀ ਡੀ ਪੀ ਓ. ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ਼ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ ਗਈ।

ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਵਕੀਲਾਂ, ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਡਾਢਿਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ

ਦਿਬ੍ਰਾ (ਜਸਵੰਤ ਲਾਡੀ)-ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇਕਾਈ ਸੰਗਰੂਰ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਐਨਡੀਏ ਦੇ ਕੇਰੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੇ ਕੋਰੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਯੂਪੀ ਦੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਵਕੀਲਾਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਡਾਢਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਠਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਟਾਲਾ ਤੇ ਸਕੱਤਰ ਮਾਸਟਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਕਾਰਮੇਭ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੰਬੜਾ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜਲੂਰ, ਲੋਕ ਚੇਤਨਾ ਮੋਚ ਲਹਿਰਾਗਾਰਾ ਦੇ ਆਗੂ ਲਮਣਾ ਸਿੰਘ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭਟਾਲਾ ਕਲਾਂ, ਤਾਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਮਾਸਟਰ ਪਰਮ ਵੇਦ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੱਤ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਡਾਜਲੀ, ਕਾਰਮੇਭ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਕਾਰਮੇਭ ਕਰਨਲ ਸਿੰਘ ਡਾਜਲੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਬੋਧੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਐਡਵੋਕੇਟ ਮਨਦੀਪ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਆਰਤੀ ਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਘਰ ਡਾਢਿਆਂ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰਾਮਪੁਰਾ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਐਨਓਆਰ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਡਾਢਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਉਧਮ ਜਮਹੂਰੀ ਕਾਰਕੁੰਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਪੰਜਾਬ ਤਿਆਗੀ ਦੇ ਘਰ ਡਾਢਿਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਮਨੀਪੁਰ ਦੇ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੋਇਲਾਹਾਬਾਦ 'ਚ ਨਿਕਲਾਬੀ ਡਾਕਟਰ ਮਨਦੀਪ ਦੇ ਘਰ ਡਾਢਿਆਂ ਦਵਿੰਦਰ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਡਾਢਿਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੋਆਰਗੜ੍ਹ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅੰਧਲਕ ਕਰਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਸੈਨਾ ਜੱਜ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕੋਰਟ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਚ ਲਗਾਏ ਪੌਦੇ

ਪੌਦੇ ਲਗਾਉਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਨੌਕ ਉਪਗਰਾਹਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੌਦੇ ਲਗਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਵੀ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਜ਼ਮੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਹਿਗੋ ਇਸ਼ਾ ਤੇ ਸੋਨਾ ਜੱਜ ਮੰਗਾ, ਮਿਸ ਕਰਿਨ ਜਯੋਤੀ ਸਕੱਤਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਮੰਗਾ, ਫਿਲੀਪ ਗੁਪਤਾ ਸੀ. ਜੇ. ਐੱਮ. ਮੰਗਾ ਅਤੇ ਪਾਰੂਲ ਕਪੂਰ ਸਿਵਲ ਜੱਜ (ਸੀਨੀਅਰ ਡਵੀਜ਼ਨ) ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਬੂਟੇ ਲਗਾਏ ਗਏ। ਸਿਲਪੀ ਗੁਪਤਾ ਸੀ. ਜੇ. ਐੱਮ ਮੰਗਾ ਅਤੇ ਮਿਸ ਕਰਿਨ ਜਯੋਤੀ ਸੀ. ਜੇ. ਐੱਮ-ਕਮ-ਸਕੱਤਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਮੰਗਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਵਧ ਹੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਹੋ ਰਹੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਿੱਚਾ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਬੂਟੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਲਗਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੀ. ਜੇ. ਐੱਮ. ਮੰਗਾ ਸਿਵਲ ਜੱਜ (ਸੀਨੀਅਰ ਡਵੀਜ਼ਨ) ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ, ਹਜ਼ਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ, ਨਾਇਬ ਤਰਿਸ਼ੀਏਸ਼ਨ ਡੀ. ਸੇਨ, ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਡੀ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ ਤੇ ਬਾਣਾ ਮੁਖੀ ਜਸਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੂਬਾਈ ਰੈਲੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ

ਕੋਟਕਪੂਰਾ (ਰਫ਼ਪਾਲ ਭੁੱਲਰ)-ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਪੇਨਸ਼ਨਰ ਸੰਸਥਾ ਫੰਡ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਾਜ਼ਮੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਇਸ ਵਰਣੀਏ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ 3 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਪੇਨਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ, ਸਕੋਟਰ 39 ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸੂਬਾਈ ਰੋਲ ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲ ਮਾਰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਐਕਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਸਰਵਿਸਿਸ ਡੈਵੀਡਨ 1680 ਸਕੋਟਰ 22 ਬੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਬੋਧੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਪੇਨਸ਼ਨਰਜ ਯੂਨੀਅਨ, ਕਲਾਸ ਫੰਡ ਗੋਰਿੰਟ ਇਲਾਈਬ ਯੂਨੀਅਨ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰਜ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਖੇਡੇ ਹੋਣ ਪੂਰੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਰੋਲੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਬੋਧੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਪੰਮ ਚਾਵਲਾ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਚਾਨੀ, ਅੰਬਕ ਕੋਲ, ਨਵੰਤ ਸਿੰਘ ਡਾਟਾ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੋਮ ਨਾਥ ਅੰਬਰਾ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀ, ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਾ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮੁੰਬੜਾ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਰਣ ਸਿੰਘ ਡਾਟਾ, ਤਰਸੇਮ ਨੂਲਾ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਆਦਿ। ਇਸ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਪੇਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣੀ-ਸਿੱਧੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾਨਯੋਗ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਪੇਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵਾਰ ਵਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਪੇਨਸ਼ਨਰ ਸਬੋਧੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਵਾਲੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੋਏ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ : ਐਮ. ਵੈਂਕਟੇਸ਼

ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ (ਮੁਖੰਦ ਭਾਰਦਵਾਜ)-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕ੍ਰਮਚਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਐਮ. ਵੈਂਕਟੇਸ਼ ਨੇ ਬੱਚਤ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਫ਼ਾਈ ਕ੍ਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਐਮ. ਵੈਂਕਟੇਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੱਛ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣਾ 'ਤੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਫ਼ਾਈ ਕ੍ਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਫਰੀ, ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਤਨਖਾਹ, ਸਿਹਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਕੋਮ ਲਈ ਉਪਕਰਨ

ਕਿਸਾਨੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਲਈ ਯੂਨੀਅਨ ਹਰ ਪਿੰਡ 'ਚ ਇਕਾਈ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇਗੀ : ਪਾਲਮਾਜਰਾ/ਚੰਡਿਆ

ਸਮਰਾਲਾ (ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ) ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਲੱਖੋਵਾਲ) ਨੂੰ ਹਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕਾਈ ਦਾ ਗਠਨ ਪਰਿਸ਼ਦ ਸਿੰਘ ਪਾਲ ਮਾਜਰਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡਿਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਰਾਏ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹੀ, ਸਰਪੰਚ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੋਰਨੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੂਨਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਾਕ ਮਾਛੀਵਾੜਾ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੋਲਾਨੀਆਂ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਰਾਲਾ, ਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਪੁੰਗਰਾਲੀ ਸਿੰਘ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਾਕ ਸਮਰਾਲਾ ਨੇ ਵੀ ਬੀ. ਏ. ਡੀ. (ਲੱਖੋਵਾਲ) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਸਬੰਧੀ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੇ। ਗੈਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡਿਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਡਿਫਾ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਅਧੁਰਦੇਵ ਆਮ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਉਦਾਈ ਜਾਂਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਦੱਸਦਾ। ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧੁਰਦੇਵਾਂ ਸਿੰਘ ਭਰਵਾਲਾ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹੀ, ਸਰਪੰਚ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੋਰਨੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੂਨਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਾਕ ਮਾਛੀਵਾੜਾ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੋਲਾਨੀਆਂ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਰਾਲਾ, ਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਪੁੰਗਰਾਲੀ ਸਿੰਘ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਾਕ ਸਮਰਾਲਾ ਨੇ ਵੀ ਬੀ. ਏ. ਡੀ. (ਲੱਖੋਵਾਲ) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਸਬੰਧੀ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੇ। ਗੈਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡਿਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਡਿਫਾ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਅਧੁਰਦੇਵ ਆਮ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਉਦਾਈ ਜਾਂਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਦੱਸਦਾ। ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧੁਰਦੇਵਾਂ ਸਿੰਘ ਭਰਵਾਲਾ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹੀ, ਸਰਪੰਚ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੋਰਨੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੂਨਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਾਕ ਮਾਛੀਵਾੜਾ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੋਲਾਨੀਆਂ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਰਾਲਾ, ਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਪੁੰਗਰਾਲੀ ਸਿੰਘ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਾਕ ਸਮਰਾਲਾ ਨੇ ਵੀ ਬੀ. ਏ. ਡੀ. (ਲੱਖੋਵਾਲ) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਸਬੰਧੀ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੇ। ਗੈਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡਿਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਡਿਫਾ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਅਧੁਰਦੇਵ ਆਮ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਉਦਾਈ ਜਾਂਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਦੱਸਦਾ। ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧੁਰਦੇਵਾਂ ਸਿੰਘ ਭਰਵਾਲਾ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹੀ, ਸਰਪੰਚ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੋਰਨੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੂਨਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਾਕ ਮਾਛੀਵਾੜਾ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੋਲਾਨੀਆਂ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਰਾਲਾ, ਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਪੁੰਗਰਾਲੀ ਸਿੰਘ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਾਕ ਸਮਰਾਲਾ ਨੇ ਵੀ ਬੀ. ਏ. ਡੀ. (ਲੱਖੋਵਾਲ) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਸਬੰਧੀ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੇ। ਗੈਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡਿਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਡਿਫਾ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਅਧੁਰਦੇਵ ਆਮ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਉਦਾਈ ਜਾਂਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਦੱਸਦਾ। ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧੁਰਦੇਵਾਂ ਸਿੰਘ ਭਰਵਾਲਾ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹੀ, ਸਰਪੰਚ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੋਰਨੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਦ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਐਡੀਟਰ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਦੇ ਘਰ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਐੱਨ ਆਈ ਏ ਟੀਮ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ

ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੁਲ (ਦਰਬਨ ਜਿਲਦ)

ਸਵੇਰ ਕਰੀਬ ਪੰਜ ਵਜੇ ਐੱਨ ਆਈ ਏ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਨਗਰ ਗਲੀ ਨੰ: 1 ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਹਰਪਿੰਦਰ ਜਲਾਲ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰੀਗਰ ਦੀ ਸੁਧਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਕਰੀਬ ਸੱਤ ਘੰਟੇ ਚੱਲੀ ਇਸ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਐੱਨ ਆਈ ਏ ਲਖਨਊ ਦੀ ਟੀਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਪੌਣ ਡਰਾਈਵਾਂ, ਇੱਕ ਸੈਮਸਟ ਮੋਬਾਇਲ ਸਮੇਤ ਸਿਮ, ਤਿੰਨ ਮੋਮੋਰੀ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਐੱਨ ਆਈ ਏ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰੀਗਰ ਵੱਲੋਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਧਰਨਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਟੀਮ ਦੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਸਤੇ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਐੱਸ ਪੀ ਬਠਿੰਡਾ ਨਰਿੰਦਰ ਗੁਮਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪੁਲਸ ਫੋਰਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਤੈਨਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਐੱਨ ਆਈ ਏ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਵੇਰ ਕਰੀਬ ਪੰਜ ਵਜੇ ਐੱਨ ਆਈ ਏ ਲਖਨਊ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦਬਿਬ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦਾ ਸਰਚ ਵਾਰੰਟ ਵਿਖਾ ਕੇ ਸਰਚ ਅਭਿਆਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਚੱਲਣ ਕਾਰਨ ਐੱਨ ਆਈ ਏ ਦੀ ਟਲਾਸ਼ੀ ਸੱਤ ਘੰਟੇ ਸਰਚ ਅਭਿਆਨ ਚਲਾ ਕੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪਏ ਪੁਰਾਣੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਬੰਧੀਆਂ ਦੇ ਪੱਸਰ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀਡੀਓ ਵਾਲੀਆਂ ਪੱਠ ਡਰਾਈਵਾਂ, ਮੋਮੋਰੀ ਕਾਰਡ ਤੇ ਮਰਾ ਮੋਬਾਇਲ ਸਮੇਤ ਸਿਮ ਲੈ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸੇਵੀ ਸਰਕਾਰ ਐੱਨ ਆਈ ਏ ਦਾ ਗਲਤ ਇਤਮਾਨ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਗਰਾਮ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਲ 2023 ਵਿੱਚ ਲਖਨਊ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ

ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਐੱਨ ਆਈ ਏ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਰਚ ਅਭਿਆਨ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਅਭਿਆਨ ਦੌਰਾਨ ਐੱਨ ਆਈ ਏ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਯੋਗ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਹਥਿਆਰ ਮੌਕੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸੁਧਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀਡੀਓ ਜਾਰੀ ਕਰ ਇਸ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਚਾਲ ਕਰਾ ਦਿੱਤਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਗਰਾਮ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਚੱਲਣ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਡਰਨਗੇ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਗਰਾਮ ਲਈ ਡਟੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਭਾਤ ਮਹਿਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਗਰਾਮ 'ਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੱਕੜ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਸਬੰਧੀ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਐੱਸ ਪੀ ਬਠਿੰਡਾ ਨਰਿੰਦਰ ਗੁਮਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐੱਨ ਆਈ ਏ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਸਰਚ ਅਭਿਆਨ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸਬੰਧੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਪੁਲਸ ਬਲ ਤੈਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਡੀ ਸੀ ਦਫਤਰ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ (ਸ਼ਹਿੰਦਰ ਪਾਲ, ਪੁਸ਼ਾ)-ਪੰਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਸੁਧਾ ਪੱਧਰੀ ਸੌਦ ਤਹਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਡੀ ਸੀ ਪੀ ਓ ਮੁਕਤਸਰ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਸੌਪਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੰਡੂ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਫਤਰ ਸਾਹਮਣੇ ਧਰਨਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਡੀ ਸੀ ਪੀ ਓ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਸੌਪਿਆ। ਪੰਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਅਧੀਨ ਪੰਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਫਤਰ ਦੇ ਸੁਧਾ ਆਗੂ ਲਖਵਿੰਦਰ ਕਿਰਤੀ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਆਗੂ ਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਪ ਕੌਰ ਤੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐੱਸ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਡੋਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਥੇ ਹੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤਬਕੇ ਲਈ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੈ। ਐੱਸ ਜਦੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋ-ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ-

ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈਣ ਆਏ ਮਿਸਤਰੀ ਦੀ ਕਰੰਟ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਮੌਤ

ਸਮਾਣ (ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ, ਗੁਰਪਿਆਰ ਸਿੰਘ ਬੱਲ)-ਤਹਿਸੀਲ ਰੋਡ ਸਮਾਣ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰਿੰਗ ਹੋਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਣ ਰਹੇ ਬੋ-ਗੁਮ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਬੋਰਡ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈਣ ਆਏ ਨੌਜਵਾਨ ਮਿਸਤਰੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰ 66 ਕੇ ਵੀ ਦੀਆਂ ਲਪਟੀਆਂ ਤਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕਰੰਟ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮਿਸਤਰੀ ਦੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 24 ਸਾਲ ਪੁੱਤਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਖੱਤਰੀਵਾਲਾ ਤਹਿਸੀਲ ਸਮਾਣ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਦੋਂ ਪੀ ਐੱਸ ਪੀ ਸੀ ਐੱਲ ਤੇ ਐਕਸੀਅਨ ਤੋਂ ਪੱਥ ਜਾਣਦਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਲੰਘ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੋ-ਗੁਮ ਦੁਕਾਨ ਨਵਾਂ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੋ-ਗੁਮ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਨਜ਼ਾਇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵਾਈ-ਤਿੰਨ ਫੁੱਟ ਵਾਧਾ ਵਾਇਆ ਹੋਇਆ। ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਖੋਲ੍ਹੇ ਸਮਾਣ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਜੋ ਨਜ਼ਾਇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਧੇ ਵਾਧੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਾਧੇ ਖਤਮ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਹਾਦਸਾ ਨਾ ਵਾਪਰੇ। ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਕਾਰਜ ਸਾਥਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਬੋ-ਗੁਮ ਦਾ ਨਾਕਾਮ ਪਾਸ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਥ ਜਾਣਣ ਲਈ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਜੋ ਨਕਸ਼ਾ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨ ਅੱਗੇ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪੰਡੂ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨਜ਼ਾਇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਧਾ ਵਾਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਲੰਘਦਾ ਹੈ। ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਜ਼ਾਇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਧੇ ਵਾਧੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ। ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਵੀਨ ਬੱਤਰਾ ਪਾਸੋਂ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਤਰ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਡੀਯੂ ਬਿਜਲੀ ਵਾਲੀ ਤਾਰ ਨਾਲ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਿਤਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜਾ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦੇਵਾਂਗੀ। ਮਿਤਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਹਾਦਸੇ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਚਨਚੇਤ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਕੇਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਕਾਰਤਾਂ

ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਭਲਕ ਤੋਂ ਬੁਢਲਾਡਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ)-ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਾਹਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਟਿਕਾਣਾ ਭਾਈ ਜਗਤਾ ਜੀ, ਮੁਹੱਲਾ ਪਰਮਪੁਰਾ ਬੁਢਲਾਡਾ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਲਾਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ 2, 3 ਤੇ 4 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ੌਰ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਜਗਤਾ ਜੀ ਵਿਖੇ ਮਾਨਕ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ 2 ਤੇ 4 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 2 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਅਦ 4 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਹੀ ਪੈਣਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਰਾਗੀ ਸੰਘ ਮੰਨੌਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਰਾਗੀ ਗੁਰੂ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਹ ਕਰਨਗੇ।

ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਕਿਸਾਨ ਵੱਲੋਂ ਮੁਦਰਸ਼ੀ

ਮਾਨਸਾ (ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ)-ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਕਲਾ ਵਿਖੇ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸਲਫਾਸ ਖਾ ਕੇ ਮੁਦਰਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੁਖਦਾਈ ਸਮਾਚਾਰ ਹੈ। ਇੱਕਤਰ ਸਾਜ਼ਾਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸਾਨ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ (36) ਕਿੱਤੇ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਮੱਠਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਭਾਗਿਊ (ਦੁਕਤਾ) ਛੋਕੜਾ ਦੇ ਲਾਕਰ ਸਪਾਨ ਬਰਜ਼ਾਤ ਸਿੰਘ ਭੋਟੀ ਬਾਘਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੇਤੀ ਦੀਆਂ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਵਾਜਬ ਭਾਅ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਘਟਣ ਕਾਰਨ ਆਖਰ ਬੇਸਮੀਨੇ ਕਿਸਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸਲਫਾਸ ਖਾ ਕੇ ਮੁਦਰਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਮਿਤਰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੰਦ ਤੇ ਘਰਵਾਲੀ ਸਮੇਤ ਪੰਜ ਲੱਖ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਜ਼ੇ ਭੱਠ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਕਾਰਬਾਹ ਖਿੱਚੋ 'ਚ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨੈਟ ਕੈਂਪ ਸੰਗਰੂਰ (ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਿੰਘ)-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਕਾਰਬਾਹ ਖਿੱਚੋ ਵੱਲੋਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਪਾਰਬੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਐੱਸ ਆਈ ਐੱਸ. ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਉਪਡੀਵੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਸਿਲਾਈ ਆਰਟਸਰ ਸਿਖਲਾਈ ਸਿੰਗਲਾ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ 102 ਪਾਰਬੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਦੌਰਾਨ 87 ਪਾਰਬੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਾਰਬੀਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਫਤਰ ਵਿਖੇ ਉਪਲੱਬਧ ਸੁਲਾਹਤਾਂ, ਨਿੱਜੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਨਕਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਕੇ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਨਾਮਜ਼ਦ

ਸ਼੍ਰੀ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ (ਪ੍ਰਭੋਚ ਭਾਦਵਾਜ)-ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਕੇ ਵਰਗਲਾ ਲੈ ਜਾਣ ਦੇ ਕੀੜੇ ਖਾਣੇ 'ਤੇ ਸਦੀ ਉਹ ਕੌਮ ਤੋਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਵਰਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ 17 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ, ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਅੰਕਿਤ ਕੁਮਾਰ ਵਾਸੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਆਹ ਦਾ ਫ਼ਾਸਾ ਦੇ ਕੇ ਕਿਰਕੇ ਵਰਗਲਾ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਅੰਕਿਤ ਕੁਮਾਰ ਵਾਸੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਪੁੱਛਦਿਆ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਪੁਲਸ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤਫਤੀਬ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਤੱਖਰਾਂ ਦੰਗਲ ਮੇਲੇ 'ਚ ਝੰਡੀ ਦੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਮਿਰਜ਼ਾ ਇਰਾਨ ਨੇ ਜਿੱਤੀ

ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ (ਪਿੰਡ ਭੋਠਾ ਬਰਮਾ, ਜਗਦੀਪ ਰਾਏ)-ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੇ ਤੱਖਰਾਂ ਵਿਖੇ ਬਾਸੂ ਦੁੱਦਰ ਦਾਸ ਦੀ ਯਾਰ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰ ਗੁਮ ਪੰਚਾਇਤ, ਪ੍ਰਵਾਜੀ ਵੀਰਾਂ ਤੇ ਨਰਿੰਗ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ ਸਾਲਾਨਾ ਦੰਗਲ ਮੇਲਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਰੀਬ 400 ਨਾਮੀ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਦੰਗਲ ਮੇਲੇ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਾਥਕ ਸਰਪੰਚ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੈਰ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਮ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਝੰਡੀ ਦੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਮਿਰਜ਼ਾ ਇਰਾਨ ਨੇ ਜਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਝੰਡੀ ਦੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੈਰ ਨੇ ਜਿੱਤੀ। ਦੰਗਲ ਮੇਲੇ 'ਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਕਾਂਗੜਾ ਦੇ ਹਕੂਮਤ ਇੰਚਾਰਜ ਗੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਜਾ ਗਿੱਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹਲਕਾ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਅਰਜਨੀਤ ਸਿੰਘ ਚਿੱਲੋਂ ਨੇ ਸ਼ੁਕਲਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੁਪਰ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵੰਡੇ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਚੋਰ ਗਰੇਬ ਦੇ 3 ਮੈਂਬਰ ਚੋਰੀ ਦੇ 10 ਮੋਟਰਸਾਈਕਲਾਂ ਸਮੇਤ ਕਾਬੂ

ਮੁਕਤਸਰ/ਮਲੋਟ (ਸ਼ਹਿੰਦਰ ਪਾਲ, ਪੁਸ਼ਾ)-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਤਾਰਾ ਗੁਪਤਾ ਆਈ ਪੀ ਐੱਸ. ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸ਼ਰਾਹਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਗਿ੍ਰਾਫ ਵਿੱਚੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁਲਸ ਵੱਲੋਂ ਚੋਰ ਗਰੇਬ ਦੇ 3 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ 10 ਚੋਰੀ ਦੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਗੁਪਤਾ ਆਈ ਪੀ ਐੱਸ, ਐੱਸ ਐੱਸ ਪੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਣਾ ਸਦਰ ਮਲੋਟ ਪੁਲਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚੈਕਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਖੋਟੀ ਸਿਧ ਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਢਾਢਾਂ, ਵਾਸੀ ਤਰਖਾਣਵਾਲਾ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਦੇ 01 ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਮੇਤ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪੁਲਸ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 92 ਆ/ਓ 303(3), 317(2) ਬੀ ਐੱਨ ਐੱਸ. ਬਾਣਾ ਸਦਰ ਮਲੋਟ ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਨਯੋਗ ਆਦਾਲਤ ਤੋਂ 03 ਦਿਨ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਕਤ ਖੋਟੀ ਸਿਧ ਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਯਾਦੀ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਵਾਸੀ ਉਤਰਾਗ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਪੁਲਸ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹਨਦੀ ਹੀ ਚੋਰੀ ਦੇ 9 ਹੋਰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਬਰਾਮਦ ਕਰਵਾਏ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਕੇ ਯਾਦੀ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੁੱਲ 10 ਚੋਰੀ ਦੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਬਰਾਮਦ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਤਫਤੀਬ ਅੱਗੇ ਜਾਰੀ ਹੈ।

7 ਲੱਖ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ/ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਜੰਡੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ : ਸਾਂਝਾ ਫਰੰਟ

- ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮੌਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਯੂ ਪੀ ਐੱਸ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਕੀਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ
- 3 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੌਦ ਫਰੰਟ ਦੀ ਰੈਲੀ 'ਚ ਬਰਵੀਂ ਸ਼ੁਕਲਾਇਤ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਮਾਲੋਕੋਟਲਾ (ਅਸਗਰ ਪਰਿਹਾਰ)-ਪੰਜਾਬ ਸੁਭਾਗਡੀਨੈਟ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ 1680-22 ਬੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੱਲੋਂ 3 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਰੈਲੀ ਤੇ ਵਿਆਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਰੋਜ ਮਾਰਚ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਕਲਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਾਥੀ ਦਰਬਨ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੰਡੇਵਾਰ, ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲ, ਪੰਜ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਸਾਥੀ ਬਿਯਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੱਤ ਲੱਖ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਜੰਡੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਢਾਈ ਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ

ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਹਲਕੇ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਹੀ ਮੇਰਾ ਮੁੱਖ ਟੀਚਾ : ਕਾਂਗੜ ਰੁੱਮੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਂਗੜ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਸ਼ੁਰੂ

ਭਗਤਾ ਭਾਈ ਚਾ (ਰਾਜੀ ਗੋਇਲ)-ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਹਲਕੇ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਮੇਰਾ ਮੁੱਖ ਟੀਚਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਲਕਾ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੁਲ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਤੇ ਸਾਥਕ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗੜ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲਬਾਤ ਦਰਮਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਏ ਦਿਨ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਚਰਚਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਦੂਜੇ ਪੱਥ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਹੋਏ ਵਰਕਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ ਨਾਲ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਕਾਂਗੜ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਖੰਡ ਚਰਚਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ 2027 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗੜ ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਵਜੋਂ ਦਿਖਾਏ ਹੋਏ ਮੁੜ ਹਲਕਾ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੁਲ ਦੀ ਵਾਪਸ ਚੋਣ ਸੌਂਪ ਜਾਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ : ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖੇਡ ਅਫਸਰ

ਗੋਮੀ (ਪਰਮਵੀਰ ਸ਼ਰਮਾ)-ਵਿੱਦਿਆ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਦਿਆ ਭਾਰਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੌਬ ਜੋਨ ਦੀ ਖੇਡਕੁੰਦ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ-2024 ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਸਮਾਨਕ ਸਵੇਰੇ ਤਹਿਤਕਾਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਮੈਂਚਰ ਸੀ ਬੀ ਐੱਸ ਟੀ ਮੁਲਾ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਰੋਡ ਡੀਪੀ ਦੇ ਵਿਖੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮ-ਧੜਕੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੀ ਦਿਖਾਯਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖੇਡ ਅਫਸਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਯਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿੱਦਿਆ ਭਾਰਤੀ ਨੌਬ ਜੋਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਚੌਰਾਜ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨੌਬ ਜੋਨ ਦੇ ਸਪੋਰਟਸ ਹੋਡ ਮਲਖਾਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਵਦੀਪ ਸ਼ੇਖਰ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਵਿੱਦਿਆ ਭਾਰਤੀ ਦੇ ਸਥਾਕ ਮੁਖੀ ਮਾ. ਸਤੀਸ਼ ਭਾਰਾ, ਤੇਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੁਸ਼ਤਮ ਮੌਤੀ ਅਤੇ ਡੀ. ਐੱਸ ਮੁੱਖ ਜਿਲਦ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖੇਡ ਅਫਸਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਯਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਮਹੰਗੀ ਸੁਭਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਹਿਮ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ,

ਲੋਕਪੱਖੀ ਵਕੀਲਾਂ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰੋ : ਲੋਕ ਸੰਗਰਾਮ ਮੋਰਚਾ

ਮੋਰਚਾ (ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ)-ਲੋਕ ਸੰਗਰਾਮ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਸੁਭਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮੋਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐੱਨ ਆਈ ਏ ਵੱਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲੋਕਪੱਖੀ ਵਕੀਲਾਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਮਨਦੀਪ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਭਾਗੀ ਸੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਜੇ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਘਰ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰਾਮਪੁਰਾ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਐੱਨ ਆਈ ਏ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰੀਗਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਜਮਹੂਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਦੀ ਕੜੀ ਵਜੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਪੰਡੂ ਜਮਹੂਰੀ ਕਾਰਕੁਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਪੰਕਜ ਤਿਆਗੀ ਦੇ ਘਰ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਜ਼ੋਨਪੈਂਡ ਦੇ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਛਾਤਰ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਵਿੰਦਰ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਜ਼ੋਨਪੈਂਡ ਦੇ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਛਾਤਰ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਵਿੰਦਰ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਜ਼ੋਨਪੈਂਡ ਦੇ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਛਾਤਰ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਵਿੰਦਰ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਜ਼ੋਨਪੈਂਡ ਦੇ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ।

ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਜੱਸੋਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ

ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ (ਸ਼ਹਿੰਦਰ ਪਾਲ, ਪੁਸ਼ਾ)-ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਪਿੰਡ ਇਕਾਈ ਜੱਸੋਆਣਾ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੀ 13 ਸਾਲ ਦੀ ਦਲਿਤ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕੀਲੇ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਪੁਰ ਕੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਤੇ ਲੜਕੀ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਿੱਠ ਵਿੱਚ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਅਤੇ ਉਸ ਗੁੱਬੀਆਂ ਸੌਣਾਂ ਲੱਗੀਆਂ, ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਦੁੱਦ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੁਲਸ ਨੇ 7 ਦਿਨ ਬੀਤ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਮੁੱਢਲਾ ਪਰਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ

ਭੀ ਸੀ ਦਫਤਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਕੇਤ ਧਰਨਾ

ਮਾਲੋਕੋਟਲਾ (ਅਸਗਰ ਪਰਿਹਾਰ)-ਭੀ ਸੀ ਦਫਤਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਯੂਨੀਅਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ ਸੁਭਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੌਮਾ ਸੁਭਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੋਰਾ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁਭਾ ਪੱਧਰੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਸਰਵੇਮਤੀ ਨਾਲ ਲਏ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 4 ਸਤੰਬਰ 2024 ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰ

ਚੌਥੇ ਵਾਲ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ 1 ਕਰੋੜ 18 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਚੈੱਕ ਵੰਡੇ

ਗੁਰਿਆਰਪੁਰ (ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ)— ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਚੌਥੇ ਵਾਲ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਰਵਾਧੀਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਕਾਬਦ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਫੁਗਲਾਣਾ, ਭੁਗਰਨੀ, ਨਡਾਲ, ਪੱਛੇਰੀ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ, ਮਹਿਰਵਾਲ ਵਿਖੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਲੱਬ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸਟੇਡੀਅਮ, ਗਲੀਆਂ-ਨਾਲੀਆਂ, ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ 1.18 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਚੈੱਕ ਵੰਡੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਫੁਗਲਾਣਾ ਤੋਂ ਮੰਦੀਆਣਾ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਅਤੇ ਨਿਮਾਣ ਲਈ 52.20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਗਲੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 7 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਸਟੇਡੀਅਮ ਲਈ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਪਿੰਡ ਭੁਗਰਨੀ ਦੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਲਈ 7 ਲੱਖ, ਪਿੰਡ ਨਡਾਲ ਦੇ ਖੰਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਲਈ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਪੱਛੇਰੀ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਮਹਿਰਵਾਲ ਦੀਆਂ ਹਰੇਵਾਲ ਗਲੀਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ

ਸ਼ਹੀਦ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ

ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ ਵੀ ਇੱਕ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 20 ਮਾਰਚ 1880 ਨੂੰ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਪੁੰਜਿ ਪਿੰਡ ਦੌਲਤਪੁਰ (ਜਲੰਧਰ) ਹੁਣ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਪਿਤਾ ਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦੁੱਲੀ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਦੀ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਅਜ਼ਾਦ ਵਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਾਰ ਲੈਣ ਦੀ ਚਾਹਤ ਕਾਰਨ ਉਹ 8 ਸਾਲ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਭਗਤੀ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਚਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਕੋਨੇੜਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਉਭਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਉਹ ਕੋਨੇੜਾ ਛੱਡ ਦੇਸ਼ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ।

ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੁਕਤੀ ਸੰਗਰਾਮ ਚਲਾ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਲਕਾਰ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬੰਬਦਾਰ ਹੋਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਨਵੰਬਰ 1922 ਵਿਚ ਬੱਬਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਇਨਾਮ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ।

ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ 1000 ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਵਜਾ ਕੇ 3000 ਰੁਪਏ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹ ਰੂਪੜੇ ਹੋ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ। ਇਨਾਮ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਮਾਣਕ (ਜਲੰਧਰ) ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿ ਸਾਥੀ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਚੇ ਬੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਦਾਰੀ ਕਰਕੇ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਖੋਲੀ (ਕਪੂਥਲਾ) ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲਾ ਇੱਠ-ਉੱਠ ਕਰਕੇ ਪੁਲਸ ਕੋਲ ਜਾ ਲੁੜੀ ਲਾਈ। ਮੁਖਬਰੀ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪੁਲਸ ਅਤੇ ਫੌਜ ਨੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਬੱਬਰਾਂ ਨੇ ਪੁਲਸ ਦੇ ਹੱਥ ਆਉਣ ਦੀ ਖਾਂ ਲੜ ਮਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੱਥੋਥੀ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਡਟਣਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਸਮਝਿਆ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਬੱਬਰ ਬਿਬਲ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਬੱਬਰ ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਗੁਰਮੁਖ ਝੁੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਬਰ ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਪੱਛੇਰੀ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ 1 ਸਤੰਬਰ 1923 ਨੂੰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀ ਕੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਜੰਗ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਗਏ।

—ਬਲਵੇਰ ਸਿੰਘ ਬੱਲੀ, ਮੋਬਾ : 98142-80838

ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਕੰਡਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ...

ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਕੰਡਾ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਮਾਇਆ ਦੇਵੀ ਦੇ ਘਰ 02 ਸਤੰਬਰ 1947 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਖੋਸਾ ਪਾਠੋਂ ਤਹਿਸੀਲ ਮੋਗਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ (ਹੁਣ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੋਗਾ) ਵਿਖੇ ਕਿਰਤੀ ਪਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦੇ 5 ਭਾਈ ਸਨ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪ ਨੇ ਤੀਜੀ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪਿੰਡ ਖੋਸਾ ਪਾਠੋਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ

ਕਿਰਤ ਲਈ ਵੈਲਫੇਅਰ ਵਾਲੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੋ, ਛੋਟਾ ਲੜਕਾ ਨਵਜੋਤ ਕੁਮਾਰ ਨਵੀਂ ਸੋਨੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਡੋਟੀਆਂ ਬੋਟੀਆਂ ਵੀਨਾ ਰਾਣੀ ਅਤੇ ਨੀਲਮ ਰਾਣੀ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਜੀਵਨ ਬੜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਬੱਚੇ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਹਨ। ਕਾਮਰੇਡ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਰੁਚੀਆਂ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਘਰਨੇ-ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਉਂਦੇ।

ਸਥਾਨ ਉਪਰ ਮਿਹਨਤ-ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕੀਤੀ। 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 1970 ਨੂੰ ਉਹਨਾ ਦਾ ਵਿਆਹ ਆਸ਼ਾ ਰਾਣੀ ਪੁੱਤਰੀ ਬੇਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਤਲਵੰਡੀ ਦੁਸਾਧ (ਮੋਗਾ) ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੋਗਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਜੈ ਬਸਰਵੰਦ ਮੰਗ (ਮੋਗਾ) ਵਾਲੀ ਵੈਕਵੀ ਗਾਂਧੀ ਰੋਡ ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਕਾਢੀ ਸਮਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹਨਾ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਵਾਲ, ਕਾਮਰੇਡ ਜਗਦੀਪ, ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਤਿੰਦਰ ਪੁੱਨ, ਰਕਸ਼ਪਾਲ, ਗੁਰਮਲ ਮੋਗਾ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਠਾਂਗ, ਵਰਿੰਦਰ ਕੰਡਾ ਤੇ ਰਣਪ੍ਰੀਤ ਕੰਡਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆ। ਆਪ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ, ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਸੰਗ ਵਿਚਰਨ ਲੱਗੇ। ਬੇਈ ਫ਼ਕਰ ਮੋਰਚੇ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਚੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਦੇ ਏਜੰਸੀ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਨਿਪਕਾਰ, ਇਮਾਰਤ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਅਤੇ ਸਮਰਪਿਤ ਯੋਧੇ ਦੀ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਦਾਣ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਉਹਨਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਇਸ਼ੀਆ ਰਾਣੀ ਨੇ ਭਰੇ ਮਨ ਅਤੇ ਫ਼ਖਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾ ਦਾ ਵਿਆਹ ਆਸ਼ਾ ਰਾਣੀ ਪੁੱਤਰੀ ਬੇਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਤਲਵੰਡੀ ਦੁਸਾਧ (ਮੋਗਾ) ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੋਗਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਜੈ ਬਸਰਵੰਦ ਮੰਗ (ਮੋਗਾ) ਵਾਲੀ ਵੈਕਵੀ ਗਾਂਧੀ ਰੋਡ ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਕਾਢੀ ਸਮਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹਨਾ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਵਾਲ, ਕਾਮਰੇਡ ਜਗਦੀਪ, ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਤਿੰਦਰ ਪੁੱਨ, ਰਕਸ਼ਪਾਲ, ਗੁਰਮਲ ਮੋਗਾ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਠਾਂਗ, ਵਰਿੰਦਰ ਕੰਡਾ ਤੇ ਰਣਪ੍ਰੀਤ ਕੰਡਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆ। ਆਪ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ, ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਸੰਗ ਵਿਚਰਨ ਲੱਗੇ। ਬੇਈ ਫ਼ਕਰ ਮੋਰਚੇ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਚੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਦੇ ਏਜੰਸੀ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਨਿਪਕਾਰ, ਇਮਾਰਤ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਅਤੇ ਸਮਰਪਿਤ ਯੋਧੇ ਦੀ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਦਾਣ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ (ਐਤਵਾਰ) ਨੂੰ ਉਹਨਾ ਨਿਮਤ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੀਬੀ ਗੁਰਦਾਸ ਕੌਰ ਸੁਰਜ ਨਗਰ, ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਦੁਪਹਿਰ 12.00 ਤੋਂ 1.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

—ਕੁਲਦੀਪ ਕੋਲਾ, ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੋਗਾ

3 ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰੈਲੀ 'ਚ ਹੋਵੇਗੀ ਭਰਵੀਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ : ਪ ਸ ਸ ਰ

ਗੁਰਿਆਰਪੁਰ (ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ)—ਪੰਜਾਬ ਸੁਭਾਰਭੀਨੇਟ ਸਰਵਿਸਿਓ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਪ.ਸ.ਸ.ਫ.) ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤੀਸ਼ ਰਾਣਾ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਮੁਲਾਖਮਾ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਂ ਪੰਜਾਬ ਮੁਲਾਖਮਾ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰ ਸਾਂਝਾ ਫ਼ਰੰਟ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੇ ਕੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਖਮਾ-ਪੈਨਸ਼ਨਰ ਵਰਗ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਤੀ 3 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਰੈਲੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲ ਮਾਰਚ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਰੈਲੀ ਵਿੱਚ ਪ.ਸ.ਸ.ਫ. ਵਲੋਂ ਭਰਵੀਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਰੈਲੀ ਮੌਕੇ ਅਗਲੇ ਤਿੱਥੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸ਼ੋਰ ਚੰਦ ਗਾਜ਼, ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਰੰਗੀਲਪੁਰ, ਪੁਰਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਮਹੰਤਾ ਸਿੰਘ ਪੁਨੀਆ, ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਅਲੀਬੇ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਜਾ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਭੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ੰਕਰ, ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਚੌਠੇ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆਤ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਮਨਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਿੰਘ ਹਰਪਾਲਪੁਰ, ਰਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਮਲੋਹ, ਬੰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਤਲਵਾਰ, ਸਿਆਸੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰਾ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ, ਰਾਣੇ ਖੜੀ ਗਿੱਲਾਂ, ਕੁਲਦੀਪ ਵਾਲੀਆ, ਬਿਕਾਸ ਰਾਣੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਪੁਰੇਵਾਲ, ਡਾ.ਵਾਸੁਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਨਗੜ੍ਹ, ਸ਼ਮੀਲਾ ਦੇਵੀ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਨੰਬਰਦਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਚੌਥੇ ਵਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਮੰਗ ਪੱਤਰ

ਕੁਲਦੀਪ (ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ)—ਪੰਜਾਬ ਨੰਬਰਦਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਗੁਰਮਿਲ) ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਡਾ. ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਚੌਥੇ ਵਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਤਲਵਾਰ, ਸਿਆਸੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰਾ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ, ਰਾਣੇ ਖੜੀ ਗਿੱਲਾਂ, ਕੁਲਦੀਪ ਵਾਲੀਆ, ਬਿਕਾਸ ਰਾਣੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਪੁਰੇਵਾਲ, ਡਾ.ਵਾਸੁਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਨਗੜ੍ਹ, ਸ਼ਮੀਲਾ ਦੇਵੀ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਦੀ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਸਕੂਲ ਗ੍ਰੀਨ ਕੈਂਪਸ ਨੇ ਵੁਸ਼ੂ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮਾਰੀਆਂ ਮੱਲਾਂ

ਆਚਮਪੁਰ (ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ)—ਦੀ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਸਕੂਲ ਗ੍ਰੀਨ ਕੈਂਪਸ ਆਚਮਪੁਰ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਏ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਨਾਅ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਮੈਟਰੀਕੀਅਲ ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਹੋਈਆਂ। ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਵੁਸ਼ੂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੇ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ ਸੇਵਾਮੁਕਤ, ਓਲੰਪੀਕ ਅਯੁਜ ਐਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਹਨ ਦੀ ਅਧੀਨ ਹੀ ਹੋਏ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜ ਦੀਆਂ 15 ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਟੀਮ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ 11 ਨਰ ਤਮਗੇ, 12 ਚਾਂਦੀ ਤਮਗੇ ਅਤੇ 12 ਕਾਂਸੇ ਦੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕੋਚ ਅਜੰਜਲੀ ਗਿੱਲ ਦਾ ਨਾਅ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਜਿੱਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਗਦੀਪ ਲਾਲ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਗਮੋਹਨ ਅਰੋੜਾ, ਸਕੂਲ ਦੇ

ਦੀ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਸਕੂਲ ਗ੍ਰੀਨ ਕੈਂਪਸ ਨੇ ਵੁਸ਼ੂ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮਾਰੀਆਂ ਮੱਲਾਂ

ਆਚਮਪੁਰ (ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ)—ਦੀ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਸਕੂਲ ਗ੍ਰੀਨ ਕੈਂਪਸ ਆਚਮਪੁਰ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਏ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਨਾਅ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਮੈਟਰੀਕੀਅਲ ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਹੋਈਆਂ। ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਵੁਸ਼ੂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੇ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ ਸੇਵਾਮੁਕਤ, ਓਲੰਪੀਕ ਅਯੁਜ ਐਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਹਨ ਦੀ ਅਧੀਨ ਹੀ ਹੋਏ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜ ਦੀਆਂ 15 ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਟੀਮ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ 11 ਨਰ ਤਮਗੇ, 12 ਚਾਂਦੀ ਤਮਗੇ ਅਤੇ 12 ਕਾਂਸੇ ਦੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕੋਚ ਅਜੰਜਲੀ ਗਿੱਲ ਦਾ ਨਾਅ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਜਿੱਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਗਦੀਪ ਲਾਲ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਗਮੋਹਨ ਅਰੋੜਾ, ਸਕੂਲ ਦੇ

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੌਲੀ, ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੁਸ਼ਾ ਨਾਕੁਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ.ਵਾਸੁਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਨਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਕੋਚ ਅਜੰਜਲੀ ਅਡਵਾਈਬਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਮਾ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਜੇਤੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਕੋਚ ਅਜੰਜਲੀ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਵਾਧਾ ਦਿੱਤੀ।

ਬੈਚ ਖੁਰਦ ਵਿਖੇ ਬਾਬਾ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਰਸੀ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ

ਅੱਡਾ ਸਰਾਂ (ਜਸਵੰਤ ਕਾਸਲ)—ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪਿੰਡ ਬੈਚ ਖੁਰਦ ਵਿਖੇ ਬਾਬਾ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਾਲਾਨਾ ਬਰਸੀ ਸਮਾਗਮ ਸ਼ਰਧਾਪੂਰਵਕ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਭਰਾ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਸੰਯੁਕਤਾ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੀਰਤਨੀ ਜੰਝੇ ਬੀਬੀ ਦਲੇਰ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ ਢਾਡੀ ਜੱਥਾ, ਭਾਈ ਹਰਜਨ ਸਿੰਘ ਸੋਢਲਾ ਰਾਹੀਂ ਜੱਥਾ, ਭਾਈ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥਾ, ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਚਰੀਆ ਕਥਾ ਵਾਚਕ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਠੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੇ ਕਥਾ ਵਾਚਕ, ਸਭ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਥਾ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਵਾਹ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੰਤ ਸਿੰਘ ਚੋਟਾਲਾ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਟ ਮਹਾਸਭਾ ਅਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ੀ ਆਗੂ), ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ,

ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਨਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਰੋਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਕਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਲਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡੇਵੀ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਚੰਦਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੰਤ ਸਿੰਘ ਚੋਟਾਲਾ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਟ ਮਹਾਸਭਾ ਅਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ੀ ਆਗੂ), ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਨਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਰੋਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਕਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਲਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡੇਵੀ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਚੰਦਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੰਤ ਸਿੰਘ ਚੋਟਾਲਾ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਟ ਮਹਾਸਭਾ ਅਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ੀ ਆਗੂ), ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸਰਬੱਤ ਸੰਗਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਆਨਲਾਈਨ ਬਦਲੀਆਂ 'ਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਅਧਿਆਪਕ ਹੋਏ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ

ਨੁਰਮਹਿਲ (ਬਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਾਲੀ)—ਲੱਬੀ ਉਠਾਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲੀਆਂ ਲਈ ਸਟੇਸ਼ਨ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮੰਗ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੋਈਆਂ ਭਰਤੀਆਂ ਸਮੇਤ 3704 ਮਾਸਟਰ ਕੋਡਰ, 2392 ਮਾਸਟਰ ਕੋਡਰ, 873 ਡੀ.ਪੀ.ਈ, 53 ਡੀ.ਪੀ.ਈ, 3582 ਮਾਸਟਰ ਕੋਡਰ ਵੇਟਿੰਗ, 180 ਈ.ਟੀ.ਐਨ ਅਤੇ 4161 ਮਾਸਟਰ ਕੋਡਰ, ਸਪੈਲ ਕੋਟਾਗਿਰੀ ਅਧਿਆਪਕ ਵਰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਬਦਲੀਆਂ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ (ਜਿਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ) ਲਈ ਸਟੇਸ਼ਨ ਚੋਣ ਦੀ ਆਪਸ਼ਨ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ ਪਰ ਇਸ ਆਪਸ਼ਨ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਬਦਲੀਆਂ ਦੀ ਆਸ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੋਟਾਗਿਰੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਰੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਆਲਮ ਪੈਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗਰਿੱਟ ਟੀਚਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਨੈਲ ਵਿਲੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੱਤੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਦਲੀਆਂ ਲਈ ਸਟੇਸ਼ਨ ਚੋਣ ਪੈਰਲਣ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਡਾਟਾ ਮਿਸਮੇਰ, ਸਰਵੋ ਸਿਸਟਰੀ ਮਿਸਮੇਰ, ਡਿਲਟ ਮਿਸਮੇਰ ਆਦਿ ਜਿਹੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਾ ਕੇ ਬਦਲੀਆਂ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹੋ ਤੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵਾਨਾ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵਿਵਾਦ/ਵਿਵਹ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਜਿਹੜੇ ਦੇ ਪਤੀ ਸੈਨਾ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਾ ਕੇ ਅਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਡਾਟਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ

ਬੇਸਹਾਰਾ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 3 ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅੱਗੇ ਧਰਨੇ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਬੁਲੀ (ਮਿਹਨ ਅੰਗਰਾਵਲ)—ਬੇਸਹਾਰਾ ਤੇ ਲਾਵਾਰਿਸ਼ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਸਾਭ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭ ਆਸਰਾ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਕੁਨੇਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਸਿੰਘ ਬਰਾਲੀ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਲੱਖਵਾਲ, ਗੁਰਮਤ ਸਿੰਘ ਢਲਣਮਾਜਰਾ, ਕਿਰਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੇ ਜਗਮਨ ਸਿੰਘ, ਲੋਕ ਹਿੰਤ ਮਿਸ਼ਨ ਬੀ ਕੇ ਯੂ ਦੇ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂਦਪੁਰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਰਾਜੇਵਾਲ ਦੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਰੇਵਾਲ, ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਪ੍ਰਿੰ: ਸੁਖਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਗੇ ਦੇ ਭਾਈ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਰਮਨ ਤੇ ਭਾਈ ਬਲਵੀਰ

ਸਿੰਘ ਬਦਨਪੁਰ ਆਦਿ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰ ਲਾਚਾਰ ਤੇ ਬੇਸਹਾਰਾ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਗਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਹਦਾਇਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਬਣਾਏ ਜਿਸੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹੁੱਲ ਹੋਣ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਦਰਤਰ ਜਾਂ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋ ਕੇ ਕੁਲ ਕੇ ਮਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਖਾਂ ਉਲਟਾ ਬੇਇੱਛਾ ਲਗਾ ਕੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਵਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੰਸਥਾਂ ਪ੍ਰਭ ਆਸਰਾ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਕੁਨੇਕਸ਼ਨ ਕੱਟ ਕੇ ਦਾਖਿਲ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਸਹਾਰਾ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸਮੂਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਲੂਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੰਚ ਦੇ ਸਥਿਯੋਗ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਸਬੰਧਿਤ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਬਾਰੇ ਮਿਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਉਥੇ 3 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅੱਗੇ ਖੜਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰੇਡ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਰੀਮਾਜਰਾ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਭਗਤਮਾਜਰਾ, ਗੁਰਮਲ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਸੰਗਤਪੁਰਾ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਗੂਆਣਾ ਤੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਗੋਸਲਾ ਆਦਿ ਮਹੱਤਬਰ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਪਿੱਲੀਵਾਲ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਤੁਗਲਕੀ ਫਰਮਾਨ ਦਾ ਬੋਰਡ

ਮਾਹਿਲਪੁਰ (ਸਫ਼ਰੀ)—ਬੀਤ ਦਿਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪਿੱਲੀਵਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੁਗਲਕੀ ਫਰਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੋਰਡ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਜਿੰਮੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਮੈਹਿੰਦਰਵਾਣੀ 'ਚ ਵਾਇਆ ਟਿੱਬੀਆਂ ਅੱਗੇ ਮੋਨ ਰੋਡ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਸੜਕ ਤੇ ਪਿੰਡ ਪਿੱਲੀਵਾਲ ਲਾਗੇ ਇੱਕ ਦੀਵਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਕੇ ਲਗਾਏ ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉੱਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਟਾਕੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਸਖਤ ਮਨ੍ਹਾ ਹੈ। ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 5000/-ਰੁਪਏ ਜੁਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਥਾ-ਰੁਕਮ ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਪਿੱਲੀਵਾਲ। ਇਹ ਬੋਰਡ ਕਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਜਿੰਮੇਦਾਰੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ।

ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨਰੇਜ ਕੁਮਾਰ ਜੇ ਈ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਲਮਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਗਰ

ਕਲਮੀਰ ਫੋਰੀ
ਆਖਰੀ ਸਫੇ 'ਤੇ

ਨਵਾਂ ਸਮਾਜ ਨਾ ਐਤਵਾਰਤਾ

ਕਿਤਾਬਾਂ, ਮੈਗਜ਼ੀਨ
ਵਾਜਿਬ ਹੋਣਾ 'ਤੇ ਸੁੰਦਰ
ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਡੁਪਾਈ
ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਬਾਗਪੁਰ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਜਲੰਧਰ
94174 27538

Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.I.)-00068/57

ਜਲੰਧਰ : ਐਤਵਾਰ, 1 ਸਤੰਬਰ 2024

www.nawanzamana.in

ਕੀਮਤ 5.00 ਰੁਪਏ

ਸਤੰਦਰ ਰੰਜਨ

ਕਾਰਲੋਸ ਮਾਰਤਨੇਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਖੜਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'The End of the Beginning' ਆਈ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਨਿਰਸੰਕੋਚ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੇ 70 ਸਾਲ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਰਿ-ਚੋਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਇੱਕ ਬੌਧਿਕ ਉਪਯੋਗੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ 'The East is Still Red : Chinese socialism in 21st Century' ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਮਾਰਤਨੇਜ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਹੀ ਅਗਲੀ ਕੜੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬੇਕਾਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਬਕ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਚੀਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਡਲ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸਮਾਜਵਾਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਲਕਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਚੀਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਿਤ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚੀਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਤੱਕ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ-ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮਾਰਟਨ ਜੈਕਸ ਅਤੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਮਹਿਬੂਬਾਨੀ ਵਰਗੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਲੇਖਕ ਜੈਕਸ ਨੇ ਚੀਨ ਬਾਰੇ 2008 ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ 'When China Rules The World' ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਮਹਿਬੂਬਾਨੀ ਨੇ 2020 ਵਿੱਚ ਆਈ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਂਅ 'Has China Won-The Chinese Challenge to American Primacy' ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

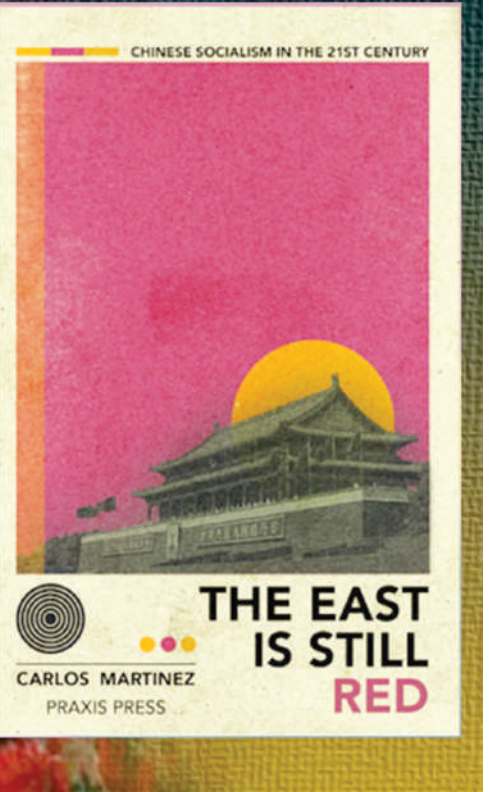
ਦੋਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰਤਨੇਜ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਰਤਾਨਵੀ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਜਾਨ ਰਾਸ ਦੀ ਸੂਣੀ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਜਾਨ ਰਾਸ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾ ਰਾਹੀਂ ਚੀਨੀ ਮਾਡਲ ਦੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰੂਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'China's Great Road : Lessons From Marxist Theory' ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹਨ, ਪਰ ਚੀਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਸਵਰੂਪ ਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਮਾਜ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਿੱਬੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸਮੇਂ ਸੰਗਠਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਦਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਕਿਹਦੇ ਹਨ, ਚੀਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸਵਰੂਪ ਨੂੰ ਸਮਾਜਵਾਦ 'ਤੇ ਅਕਸਰ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧਾਵ/ਸਮਾਰਜਵਾਦ ਦੀਆਂ ਪੈਰੋਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਖੜੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਯਾਨੀ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪੱਛਮੀ ਰਾਜਨੇਤਾ, ਥਿੰਕ ਟੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਚੀਨ ਖਿਲਾਫ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ 'ਨਵੇਂ ਸ਼ੀਤ ਯੁੱਧ' ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਕਥਨ ਅਕਸਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਜਿ-ਜੇ-ਤੁੰਗ ਦੇ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੀਨ ਡਟਕ ਗਿਆ ਅਤੇ 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਚੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਸੀ ਪੀ ਸੀ) ਦੀ ਤਾਲਮਤਲਬੀ ਰਾਹੀਂ ਵਿੱਚ ਪੁਨਰੀਦਾ ਦੇਣ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਨੂੰ ਸਮਾਰਜਵਾਦੀ (ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਲੈਨਿਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਰਜਵਾਦ ਪ੍ਰਸਿੱਧਾਵ ਦੀ ਅੰਤਮ ਅਵਸਥਾ ਹੈ) ਤੱਕ ਕਠਿਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਿਚਕ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਮਾਰਤਨੇਜ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਇਸ ਵੱਡੀ ਬਹਿਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਹ ਚੀਨੀ ਸਾਜ਼ਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਹ ਸੰਦਰਭ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੁਸਤਕ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਖਤਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਮਯਾਬੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਸੱਭਿਅਤਾ (ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਈਚਾਰੇ,

ਪੂਰਬ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਲ ਹੈ...

ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਟਿਕਾਉ ਦੇ ਨਿਆਂਪੂਰਵਕ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ) 'Ecological Civilization' ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ-ਪੂਰਵਕ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਕਥਾ ਯਾਨੀ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਸਭ ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮੁਹਿਮ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲੀ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਨ ਨੇ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਹੁਣ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ-ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਅਣਜਾਣ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ 'ਤੇ ਬਰੀਕ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਮਾਰਤਨੇਜ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਦੇ ਸਮਾਜਵਾਦ 'ਤੇ ਟਿਕਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧੀਨ ਉਸ ਨੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਚਰਿਤਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਦੇਮ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧਾਵ ਦਾ ਸੁਭਾਵਕ ਰੂਪ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਐਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਬੋਰਜ਼ੁਆਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਫੌਜ 'Reserve army of Labour' ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੌਜੂਦ ਰਹੇ। ਕਿਰਤ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਉਜਰਤ 'Surplus value' ਰਾਹੀਂ ਲੁੱਟ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਚੀਨ ਨੇ ਗਰੀਬੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿੱਤ ਮੁਹਿਮ ਚਲਾਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪੀ ਸੀ ਦੇ ਸੈਕਟੋਰ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਹੀ ਚੀਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸਮਝ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦੋਸ਼ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਹਿਨ ਅਨਰਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੰਗਲਾਤ ਤੱਕ ਚੀਨ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਮਾਜ

ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਚੀਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰੱਥ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਤ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਤੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ? ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਤੱਥ ਚੀਨੀ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧਾਵ ਦੀ ਸਿਸਟਮ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਰੂਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ?

ਫਿਰ ਮਾਰਤਨੇਜ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕੱਲਰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਹੁਣ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਇਸ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਕਮੀ ਹੀ ਉਹ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਡਲਮਾਨਸ ਲੋਕ ਵੀ ਪੱਛਮੀ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ) ਵਰਗੇ ਸਮਾਰਜਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਚੀਨ ਨੂੰ ਘੇਰਨ (Encirclement) ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਧਦੀ ਹੋਈ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਲਗਮ ਲਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਤਨੇਜ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੁ : ਕੀ ਦੋਹਾਂ ਜਿਆਦਿਓਗਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਜਿਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਿਆ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮਾਓ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਦੀਵਾਰ ਖੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਯਾਨੀ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਮਾਓ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਹੁਣ ਚੀਨ ਮਾਓ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਉਲਟ ਬਣਾ ਹੈ ?

ਦੂਜੇ ਜਿਸ ਪ੍ਰਸੰਪਨ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਿਖਾਈਲ ਗੋਰਬਾਚੇਵ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਸੁਧਾਰ/ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਆਖਰ ਕਿਉਂ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਲੋ ਡੁੱਬੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਯਤਨਾਂ ਨੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹਾਂਸ਼ਕਤੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਮਾਜ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਦਾ ਵੀ ਉਹੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਤਿੰਨ

ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸੀ ਪੀ ਸੀ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ No two denials ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਪੀ ਪੀ ਸੀ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਜਿਆਦਿਓਗਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਰਾਹ ਅਪਣਾਇਆ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਮਾਓ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਮਾਓ ਉਹ ਮਹਾਨ ਰਾਹ-ਦਸੇਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਚੀਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪੀ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਸਗੋਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਉਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਸੂਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੇਖਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਰਕਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਮਾਰਤਨੇਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਓ, ਕੇਂਗ, ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੀਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀ

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਵਾਲੇ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਠ ਰਹੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ

ਬੀਤਿਆ ਤੀਹ ਅਗਸਤ ਦਾ ਦਿਨ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਸਿਖਰ ਛੱਡੀ ਹਲਚਲ ਨੂੰ ਮੁਕਾਉਣ ਦੀ ਆਸ ਵਾਲਾ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਹਲਚਲ ਮੁਕਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਚੁੱਕਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਲੰਮੀ ਤੋਂ ਲੰਮੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਬਾਰੇ ਮੂਲ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੇ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਕਈ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਗੇ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਚਰਚਾ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਜਿੰਦਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਉਹ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਇੱਕ ਯਤਨ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹੀਂ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸਲਾਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਛੱਡਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਆਗੂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੁੱਢਲ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਖਿਆ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਨਿਮਾਣਾ ਸਿੱਖ ਬਣ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਪਰ ਬੁੱਢਲ ਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੌਰ ਕਮੇਟੀ ਨਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਦੀ ਬੈਠਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੱਦੀ ਗਈ, ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ ਫਿਰ ਇਹ ਜਤਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਚਾਹੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਚਾਹੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਾਰਟੀ ਕਮੇਟੀ ਖੋਲ੍ਹਣੀਆਂ ਹਨ। ਉਦੋਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਦਿਖਾਈਆਂ ਵਾਲਾ ਮੋਰਚਾ ਮੱਲ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਖੁਦ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਦਾ ਜਾਂਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਸੱਚਾ ਸੋਚਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਮੁਖੀ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਅਣ-ਮੌਜੀ ਮੁਆਫੀ ਵਾਲੀ ਹਦਾਇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਠੀ ਤੋੜਕੇ ਲਿਆਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਵੀ ਚੋਲੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਕਈ ਤਿਕੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਤਕ ਸਾਹਿਬ ਮੂਹਰੇ ਖੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਪੱਥ ਹੋਏ ਅਤੇ ਤੇ ਗੰਭੀਰ

ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਏਨੀ ਹੁਕ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਹੀ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗੁਰਮਤ ਦੀ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਸਮ ਪੈਣ ਤੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉਸ ਮਤੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਲੱਭ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹੀਆਂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਮ ਸਾਲ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵੀ ਨਾਲ ਮੰਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਕਈ ਦਿਨ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨਾਂ ਦੀ ਗਲੀ-ਗਲੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਮੁੱਢ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਨਾਹ ਬਹੁਤ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ, ਪਾਰਟੀ ਡਿਸਿਪਲਿਨ ਦੇ ਬੰਧ ਉਹ ਤਾਂ ਅਮਲ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਫੈਸਲੇ ਸਿਰਫ਼ ਪਿਉ-ਪੁੱਤਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੱਚਾ ਸੋਚਾ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਵੱਟਾਂ ਮੰਗਣ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ੇ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਦੇਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਬੇੜੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੱਟ ਪਾਉਣਗੇ।

ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਾ ਹੋਰ ਉੱਠ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ 2012 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਫ਼ਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸੋਚਾ ਮਾਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਰੱਦ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰ ਨੇ ਐਂਟੀ-ਫੋਰਿੰਗ ਫੋਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਾ ਸਾਂਗ ਰਚਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਦਿਨ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੁਲਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਕੋਲ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਹੇਠ ਦਸਤਖਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਚੋਧੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਜੱਜ ਕੌਲ ਉਹ ਕੇਸ ਰੱਦ ਕਰਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਜੱਜ ਨੇ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਡੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਸੋਚਾ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖ ਕੇ ਮਾਮਲਾ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੈਰਿਟ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਠ ਦਾ ਆਗੂ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਕੌਲ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ, ਤੀਸਰਾ ਮੈਂਬਰ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਸੱਦਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਗਿਆ ਨਹੀਂ, ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਜੱਜ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬਾਦਲ ਬਾਪ-ਬੇਟੇ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਦਾਅ ਵਰਤਿਆ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਝਕਾਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਦਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਜਿਹੜੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬੰਧ ਸਿਰਫ਼ ਡੇਰੇ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸੀ, ਸਿੱਖੀ ਅਸੂਲਾਂ ਨਾਲ ਸੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਰਦਾਰ, ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪਰਵਾਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਪਤਾ ਹੋਣ ਤੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਅਗਲੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਝਾਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਧੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਉਹ ਹੁਕਮ ਕਿਉਂ ਮੰਨਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਪਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੁਕਮੀ ਅਹਿਮ ਸੀ, ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਪਾਪ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਤੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕੁਝਦਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਚਾਹੀਦਾ?

ਅਗਲਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ 'ਸਰਵਸੁਸ਼ੋਠ' ਕਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਉਸ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੇ ਕਤਲਾਂ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਗਰਦਾਨੇ ਜਾ ਰਹੇ ਉਸ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨਾਲ ਇਹ ਪਾਰਮਿਕ ਹਸਤੀਆਂ ਇੱਕ ਅਫਸਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ ਸਥਾ ਦਿਠਾ ਬੈਠ ਕੇ ਕੁਝ ਦਲਾਲ-ਟਾਈਪ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ

ਸਨ। ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਆਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਲੋੜ ਖਾਤਰ ਓਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਾਲੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਖਿਮਾਂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਖੁਦ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਬਖ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀਆ ਵਿਰੁਧ ਸੀ, ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਦੀ ਨੇੜੀ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਬਖ਼ਤਾ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਦੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵਿਖਾਉਣ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹਿ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀ ਸਰਬ ਉੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਹਸਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਪੁਤਲ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਹੀ ਘਸੀਟਣ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾੜਨ ਵਾਲੇ ਪਈਆਂ ਤਾਂ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਉਹ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਲ ਚੁੱਕਾ ਰੋਸ ਫਿਰ ਵੀ ਖ਼ਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਓਥੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਆਗੂ ਰੁੱਕਾ ਚੁੱਕ ਲਵੇ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਦਿਉ। ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰਜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਏਨੇ ਨਿਤਾੜੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਉਦੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਉਸ ਮੁਖੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜੀ-ਹਜੂਰੀ ਕਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਠੀ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਦਵੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਚੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਨ ਵੇਖਣੇ ਪਏ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਵਿਖਾਉਣ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹਿ ਗਏ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਚਿਹਲਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਤੀਹ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਿਰੁੱਧ ਅਫੱਗਿਆਂ ਤੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵੇਲੇ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਗੁਨਾਹ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਦੇ ਗੁਨਾਹ ਵਿੱਚ ਭਾਈਚਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਹੋਣ ਆ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਠੀਕ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹੋ ਗੱਲ ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਘੋਖ ਅਤੇ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਪਰ ਕਰਨ ਦੇ ਚੋਖੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਤੱਕ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜਦੋਂ 1999

ਵਿੱਚ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲਾ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਸੱਦਾ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਭੜਾ ਵਿਚਾਲੇ ਇੱਕ ਖਿੱਤੜਾ ਚੱਲਦੀ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨਾਲ ਖੜਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਵਾਪਰਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਥਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੇ ਸਰਕਿਟ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕਰ ਕੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਕਿਟ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਜਥੇਦਾਰ ਵਾਲੇ ਸਰਕਿਟ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ, ਰੋਸੀਆਂ ਦੇ ਪਾਵਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਬ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਰੀ? ਅੱਜ ਹਾਲਾਤ ਏਨੇ ਬਦਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿੰਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਚਿੰਤਕ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਨ ਸੋਚੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀ ਹੈ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਵੱਲੋਂ ਬਾਧੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਤਖਤ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਤਨਖਾਹੀਆਂ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਏਦਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਤਖਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਸਮੇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਐਲਾਨਣ ਦੀ ਨੋਬਤ ਆਈ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਦਸ ਸਾਲ ਸ਼ਾਹੀ ਕੁਰਮੀਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣ ਚੁੱਕੇ ਸਾਰੇ ਆਗੂ ਏਥੀ ਬੈਠੇ ਖੜੇ ਹੋਣ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਮਾਣਾ ਬਣ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਮੂਹਰੇ ਖੜੇ ਅਤੇ ਲੰਮੀ ਸੇਵਾ ਚਾਰ ਦਿਨ ਨਿਭਾ ਕੇ ਉਹ ਫਿਰ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨਾ ਦਾ ਰਾਹ ਲੱਭਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਨਿਮਾਣੇਪਣ ਉੱਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਲਾ ਟਾਲਣ ਲਈ ਅਸਲ ਮਾਮਲਾ ਬਣ ਕੇ ਪੱਥ ਹੋਣ ਵਗਾ ਬਥਰ ਹੋਣ ਨਾਟਕ ਮੰਨ ਰਹੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਖਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਸੋ ਹੈ, ਸਰਬ ਉੱਚ ਕਰੋ ਅਤੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਿਆਸੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਜਾਣੇ ਹਿਸਾਬ ਮੰਗਣ ਤੇ ਦੇਣ 'ਚ ਫ਼ਰਕ

ਅੱਜ ਤੱਕ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸੁਬਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅੱਗੂਆਂ, ਡਿਪਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਆਮ ਚੋਣਾਂ-ਜਲਸਿਆਂ-ਜਲਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੋਲ ਕੇ, ਹੁਆਂਧਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇੱਕ ਦਰਜਨ ਸਾਲ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਬੋਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਬਾਕੀ ਗੈਰ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੀਆਂ (ਕਾਂਗਰਸੀ) ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਬੁੱਢੇ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਨਹਿਰਾਂ, ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਚਿਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਟੁੱਟਦੇ, ਖੂਹਦੇ ਅਤੇ ਰੁੜ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਦੇਖੋ ਹਨ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਤ ਸੂਬੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਗੈਰਜਨ ਕੌਣ ਲਈ ਹੋਲੀਕਾਪਟਰ 'ਚ ਬੈਠਣ ਨਾਲ ਲੀਤ ਆਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅੰਗਿਓ ਸੁਨਹਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ "ਸਾਹਿਬ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਬੰਧਤ ਪੁਲ ਤਾਂ ਖੁਦ ਸਮਾਧੀ ਲੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਪੁਲ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਅਪਣੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੱਟ ਬੁਢਾਪੇ ਵੱਲ ਵਧ ਕੇ ਇਸ ਫਾਨੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ। ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਦਰਜਨਾਂ ਪੁਲਾਂ ਦੀ ਕਦੇ ਸਮਾਂ ਬੱਧ, ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਕੁਠਾਹਾਰੀ ਹੋਣੀ ਸੰਭਵ ਤੇ ਸਕੇਗੀ? ਜਿੰਨੀ ਛੋਟੀ ਅਜਿਹੇ ਦਰਜਨਾਂ ਪੁਲ ਸਮਾਧੀ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਓਨੀ ਛੋਟੀ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆ ਰਾਹੀਂ ਖੜਣ ਲਈ ਬਣਦੇ ਘਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਦੇ।

ਰੇਲਵੇ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਵਜ਼ੀਰ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਜ਼ੀਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ। ਪਰ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਅਜਿਹੇ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਆਮ ਗੱਲ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਰੇਲਵੇ ਦੀ ਮਹਿਗਾਹੀ ਤਾਂ ਛੱਡੋ, ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਤਾਂ ਰੇਲਵੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਵੀ ਸਿਕਾਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਾਪਟਰੀ ਦੇਣ ਰਹੀ ਹੈ, ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਨਤਾ ਦਾ ਦੂਰ ਵੀ ਵੀ ਵਾਤਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਫਿੱਠ ਆਪ ਹੀ ਲੋਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਬਦਲਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬੋਲੀ ਹੈ। ਰੇਲਵੇ ਵੇਚਦੀ-ਵੇਚਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਬੁਲਟ ਪੁਲ ਗੱਡੀ (ਟਰੇਨ) ਦੀ ਕੌਰ ਮੁਹਾਰਨੀ ਪੜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ਕਰਦੀ-ਕਰਦੀ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਦੀ ਰਹਿਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਵਿਚਾਰ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਕੇ ਪੈਸਾ ਵੱਢ ਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਐਲ ਆਈ ਸੀ ਤੋਂ ਹਰ ਕਮਾਉ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਬੀਤਦਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਈ ਰਾਹੀਂ ਕਰੜਾਂ ਛੇੜ ਲੈ ਕੇ ਸਭ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੱਘ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ

ਪਾਰਟੀ ਪਹਿਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪਰਵਾਰਵਾਦ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਲਾਉਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਅੱਜ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਵਿੱਚ ਫਸ ਕੇ ਨਿਵਾਣਾਂ ਛੂਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਟਿਕਣ ਦੇਣ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਹੋ ਰੋਹ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ। ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ

ਸਿੱਚੇ ਛੱਤਰਪਤੀ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਤੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿਸਾਬ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹਰ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿਸਾਬ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆਂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਰੋਪ ਤੇ ਮਰਠ ਕੇਸ ਨੂੰ ਲੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਤੋਂ ਫੋਰਨ ਬਾਅਦ ਬਦਲਾਪੁਰ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ, ਜਿਥੇ ਦੇ ਬਾਲਕੀਆਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਇਆ, ਯੂ ਪੀ ਵਿੱਚ ਦੇ ਪੜੋਲੀਆਂ ਅਤੇ ਗਰੀਆ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਘਰ ਨਹੀਂ ਜੁਰਦੀਆਂ, ਸਵੇਰੇ ਇੱਕ ਰੋਸੀ ਨਾਲ ਦੇਵੇਂ ਲਟਕਦੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਲੋਕ ਆਮ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਰੋਸੀ ਨਾਲ ਗਈਆਂ ਦੇ ਜਾਨਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਯੂ ਪੀ ਸੂਬਾ ਮਹਾਨ!" ਅਜਿਹੀ ਸਿਆਹੀ ਅਸੇ ਸੁੱਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਤੋਂ ਇੱਕ ਚੋਟਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਨੇੜੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ 'ਤੇ ਜਨਤਾ ਰਾਹੀਂ ਰੋਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀਆਂ ਸਾੜਫੁਕ ਵੀ ਖੂਬ ਕੀਤੀ। ਕੀ ਸੰਬੰਧਤ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਨਵੀਂ ਪਿਰਤ ਪਾਵੇਗਾ? ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਹਿਣੀ ਅਤੇ ਕਥਨੀ 'ਚ ਕਿੰਨਾ ਫ਼ਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਗੌਰ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਪਿਰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਬਾਕੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜਿਆ ਹੋਵੇ। ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਭਾਜਪਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ। ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਚੁੱਕੇ ਫਰੰਗੀਆਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗ ਅਤੇ ਅਗੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹੋਮ ਮਿਨਿਸਟਰ ਸਰਦਾਰ ਪਟੇਲ ਦਾ ਬੁੱਤ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਚੇ ਭਾਰਤੀ ਅਪਣਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ।

ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸੁੱਚੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਬਾਕੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਵੱਧਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਮਹਿੰਮ ਅਟੱਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਸਾਹਿਬ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਹੋਕਾਰੀ ਨੇਤਾ ਡੂਲ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਆਖਰ 'ਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੀ ਆਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਸਾਬਕਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਜਨਤਾ ਅੱਗੇ ਹੋਵੇ। ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕੇਗਾ? ਇਹ ਸਭ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਖੁੱਬ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਵਿੱਚ ਮਹਾਨ ਮਨੁੱਖ ਦੇਵਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਸਮਾਜ ਦਾ ਰਾਹ-ਦਸ਼ਾਰ ਬਣਦੇ ਹੋਰੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਪਾ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰ ਸਥਾਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਪਣਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ, ਕਨੈਫਿਊਸ਼ਿਸ, ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਸੁਕਰਾਤ ਅਜਿਹੇ ਮਹਾਨ ਮਨੁੱਖ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਮੱਦਹਾਲੀ, ਬੁਰਾਈ ਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਗਲਤਾਨ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਉਠਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਅੰਧ-ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ। ਜੇਕਰ ਸੁਕਰਾਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਗਿਆਨਵਾਨ ਮਨੁੱਖ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ।

ਯੂਨਾਨ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੁਕਰਾਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਮਾਜ ਲਈ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਸਨ/ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਉਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰਹਿਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਅੰਧ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਜਾਲੇ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਲਾਹਿਆ। ਸੁਕਰਾਤ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ 'ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਅਤੇ ਪਰਖਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਉਪਰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਨਰ ਸਿੱਖਿਓ। ਇਸ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪਰਖਣੇ ਚਾਹੀਦਾ, ਅਣਪਛਾਤਿਆ ਜੀਵਨ ਪੂਰ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਅੱਲਾਦ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਨਰ ਦੱਸਣਾ। ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਕਹੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਤੇ ਹੁਨਰ ਨਾਲ ਸੱਚ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਪਰਖਣਾ।

ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਚਾਹੀਦੇ ਹੋਏ ਹਨ; ਦੂਰ-ਨੇੜੇ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੇ ਸਮਝਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਝਣਾ ਲੋਕ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸਾਂਗ ਰਚ ਕੇ, ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਕੇ,

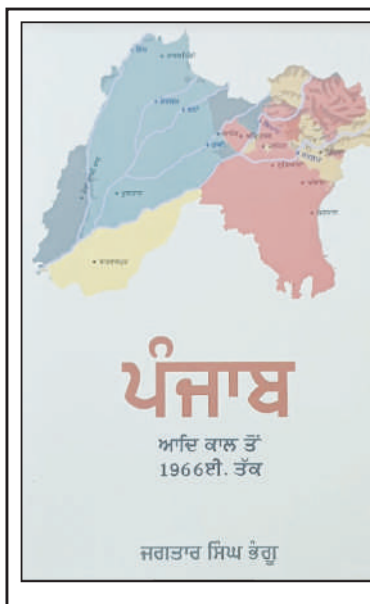
ਰੱਥ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜੰਗਲਾਂ-ਬੋਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭੜਕਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਇਕਾਂਤ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਰੱਥ ਦੀ ਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਇਕਾਂਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਢਹਿਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਹੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ 'ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰਤ

ਪੰਜਾਬ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ 1966 ਤੱਕ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ
ਸੰਬੰਧ : 408, ਮੁੱਲ : 499 ਰੁਪਏ
ਤਰਕ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਬਨਾਰਸ
ਪੰਜਾਬ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ 1947 ਤੱਕ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼ ਸੀ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਕ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਇਕ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ। ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਨੇ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1966 ਈ. ਤੱਕ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ ਵੀ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸੰਬੰਧਤ ਹਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਵੇਕਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1966 ਵਿਚ ਹੋਈ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਵੰਡ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਦੌਰਾਂ, ਜੰਗਾਂ, ਯੁੱਧਾਂ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਹਕੂਮਤ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ 1947 ਵਿਚ ਹੋਈ ਦੁਖਦਾਇਕ ਵੰਡ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਪੰਜਾਬ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲਾ 10 ਕਰੋੜ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਭਾਗ ਅਤੇ 3 ਕਰੋੜ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧਰੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਵਿਕਾਸੀ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਵੱਖਰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕੁਰਦਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੀਆਂ ਬਰਫੀਲੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ, ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ, ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਜਮਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ, ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਅਰਾਵਲੀ ਪਹਾੜ, ਥਾਰ ਮਾਰੂਥਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਰਿਆ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਸਨ। ਲੇਖਕ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬ' ਨਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਅਤੇ ਉੱਤਰਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੱਤ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਸਪਤ-ਸਿੰਧੂ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਨਾਂ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ 'ਪੈਂਟੋਪਟੇਮੀਆ' ਦਾ ਨਾਂ ਆਇਆ, ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਤੋਂ 'ਪੰਜ-ਆਬ' ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜ ਅਤੇ ਆਬ ਸ਼ਬਦ ਆਬ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੰਜ-ਆਬ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਪੰਜ ਆਬ ਤੋਂ ਇਹ ਉਚਾਰਨ ਹੋਈ-ਹੋਈ ਪੰਜਾਬ ਬਣ ਗਿਆ। (ਪੰਨਾ-8) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕਤਾ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਉੱਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੋਆਬੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਦੋ-ਆਬਿਆਂ ਤੋਂ ਭਾਵ ਦੋ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚਾਰਕਾਲੀ ਭੂਮੀ ਤੋਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਗਦੇ ਦੋ-ਦੋ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਕਾਲੀ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੋਆਬਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚਾਰਕਾਲੀ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਵਾਲੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੇ ਅਗਲੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਉੱਪਰੰਤ ਦੋਆਬਿਆਂ ਦੇ

ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਪੁਸਤਕ

ਚਰਚਾ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੰਬੋਜ

ਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਤਲੁਜ ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਬਿਸਤ-ਦੁਆਬ, ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਰਾਵੀ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਬਾਰੀ-ਦੁਆਬ, ਰਾਵੀ ਅਤੇ ਚਨਾਬ ਦਰਿਆ ਵਿਚਲਾ ਇਲਾਕਾ ਰਚਨਾ-ਦੁਆਬ, ਚਨਾਬ ਅਤੇ ਜਿਹਲਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਚੰਨ-ਦੁਆਬ, ਜਿਹਲਮ ਅਤੇ ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਸਿੰਧ ਸਾਗਰ ਦੁਆਬ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਨਕਸ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਝੀ, ਮਲਵਈ, ਦੁਆਬੀ, ਪੁਆਧੀ, ਮਲਵਈ, ਪੱਠਹਾਰੀ, ਬਾਂਗਰੀ, ਸ਼ਾਹਪੁਰੀ, ਡੋਗਰੀ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੜੱਪਾ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਸਿੱਕੇ ਅਤੇ ਮੋਹਰਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੀ। ਲੇਖਕ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਅਰਬੀ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਨਿਸਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧਰਾਤਲ ਦੀ ਖੁਬਸੂਰਤੀ ਬਾਰੇ ਲੇਖਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਪਜਾਊ ਭੂਮੀ ਵਾਲਾ, ਪੱਧਰ ਤੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਪੱਛਮ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਨੂੰ ਢਲਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿਕੋਣਾ ਖਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੱਧਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਮਤ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਬਿਕਰਮੀ ਸਾਲ ਦੇ 12 ਮਹੀਨੇ ਚੋਤ, ਵਿਸਾਖ, ਜਠ, ਗਾੜ, ਸਾਉਣ, ਭਾਦੋਂ, ਅੱਸੂ, ਕੱਤਕ, ਮੱਘਰ, ਪੋਹ, ਮਾਘ ਅਤੇ ਵੱਗਣ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚਾਰ ਰੁੱਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ : ਗਰਮੀ, ਸਰਦੀ ਬਰਸਾਤ ਅਤੇ ਪੱਛੜਾੜ। ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਪੁੱਛਾ ਕਿ ਉਹ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਢੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਜੜੀ-ਬੂਟੀਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਨਾਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਬਹੁਤ ਉਪਜਾਊ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੁੱਤਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਸਲਾਂ, ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਉੱਗਣ ਵਾਲੇ ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਜੜੀ-ਬੂਟੀਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਨਾਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਮੌਲਿਆਂ ਅਤੇ ਤਿੱਖ-ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਲਿਆਂ ਤੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ, ਖੁਰਾਕ, ਕਲਾ, ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ

ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਦਾਰਾ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਯੁੱਧ ਕੀਤੇ ਤੇ ਤਿੰਨੋਂ ਯੁੱਧ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਆ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਪੰਜ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਪੰਜ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜੰਗ ਅਤੇ ਉਹ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਪੰਜ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਕਰਕੇ ਜਿਹਲਮ ਤੋਂ ਬਿਆਸ ਤੱਕ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਲੇਖਕ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਸਾਥੀ ਯੂਨਾਨੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਉੱਪਰ ਗਲਾਤਾ ਦਾ ਗੁਲ ਸਿਰਫ਼ ਯੂਨਾਨੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਲੇਖਕ ਤਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰ ਕੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨਗੇ। (ਪੰਨਾ-38) ਸਿਕੰਦਰ ਅਤੇ ਪੰਜ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਯੁੱਧਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮੱਤਭੇਦ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਨਿਗਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੇਖਕ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹੰਮਦ ਗੰਗੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 13ਵੀਂ ਅਤੇ 14ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਉਭਾਰ ਤਹਿਤ ਲੇਖਕ ਨੇ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ, ਭਗਤ ਪੀਪਾ, ਸੰਨਿਆਸੀ ਚੇਤੰਨਿਆ, ਰਾਮਨੰਦ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ, ਭਗਤ ਪੰਨਾ, ਤੁਕਾ ਰਾਮ, ਨਾਮਦੇਵ, ਲਿਲੋਚਨ, ਭਗਤ ਸੋਣ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸੁਧਾਕਾਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕਿਰਤ, ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਵਾਲੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਨੂੰ ਪੇਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੂਫੀ ਮੱਤ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ 1092 ਈ. ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਫੀਆਲ ਸੱਚੀ ਮਖ਼ਦੂਮ ਜੁਫ਼ਵੀਰੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਰਸਿਕ ਲੋਕ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਕਾਰਨ 'ਦਾਤਾ ਗੰਜ ਸ਼ਕਬ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ

ਚੋਣਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨਿਬੰਧ

ਸੰਪਾਦਕ : ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ
ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਕੁੱਲ ਪੰਨੇ : 88, ਮੁੱਲ : 60 ਰੁਪਏ
ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
ਚੋਣਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨਿਬੰਧ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਵਾਰਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ 15 ਨਿਬੰਧ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਹਿਤਕ ਚੇਤਨਾ ਉੱਤੇ ਵੀ ਚੇਤਨਾ ਹੋ ਸਕਣ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਹਾਣੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਨਵੀਂ ਸਾਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਜਨ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਇਸ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵਜੋਂ ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ ਅਤੇ ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਭੂਮਿਕਾ ਘੜੀ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੁੰਮਕਾ ਅਰਥ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਉਸ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਕੁੱਝ ਅੰਸ਼ ਆਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਰੁਸਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਖਮ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਤੇ ਸਾਖ ਉਚਾਰਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕੇ, ਅਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਲਿਖਤ 'ਕਿਰਤ' ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਮਿਹਨਤ ਕਿੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੋਚੀ-ਸੋਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਖੁਬਸੂਰਤੀ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੱਚ ਕਿਰਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਲਿਖਤ 'ਘਰ ਦਾ ਪਿਆਰ' ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਸਦਕਾ ਆਪਣਾ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਕਦਰ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਘਰ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਠੀਕ ਵੱਖ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਲੇਖਕ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰੇਰਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸੁਹਜਮਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਰਚਨਾ 'ਉਮਰ ਲੰਮੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ' ਬਾਰਾ ਬਲਵੰਤ ਦੀ

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਨਵੀਂ ਸਮਝ ਦੀ ਜਾਗ ਲਾਉਂਦੇ ਨਿਬੰਧ

ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਰਚਨਾ ਸਪਾਰਡਾ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਰਚਨਾ 'ਦਾਸ ਮਲੁਕਾ ਯੂ ਕੇ ਰੋ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਾਪਰੇ ਹੋਏ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਸਹੀ ਮੰਨਣਾ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਸਵੀਂ ਲਿਖਤ 'ਇਗਲੋਭ' ਦਾ ਜੰਗ ਸੰਵੇਦਨਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਤਮ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲੋਕ ਲਭਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮਨੋਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੇ ਬੋਲ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਹਫਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ (ਸੋਮਵਾਰ) ਮਸ਼ੀਨ ਬਣੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਗਲਤ ਅਤੇ ਤਰਾਸਦੀ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਬੰਧ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਰੌਚਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਸੋਫਟ ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਰਤੀ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਗਿਆਰਵੀਂ ਲਿਖਤ 'ਸੜਕ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਬੁਢੇ' ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਤਮ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲੋਕ ਲਭਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੁਢੇ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਲੇਖਕ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਰਹੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਬਾਰੇ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਾਰਵੀਂ ਰਚਨਾ 'ਅੰਝੋਲਾ ਨਿਕੋਬਾਰ ਦੀ ਧਰਤੀ' ਤੇ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਅਜਿਹੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬੁਰੇ ਅਤੇ ਕਾਲਪਣੀ ਵਰਗੇ ਮੋਟਾਫਰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ

ਵਧੀਆ ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸੋਚ ਅਧੀਨ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀਪਣ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੇਜ਼ਵੀ ਲਿਖਤ 'ਚਿੱਟੀਆਂ ਰਾਤਾਂ' ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹਲਵਾਰਵੀ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੂਮ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰੰਗੀਨ ਜਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਅਥਾਹ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ-ਨਿਵਾਸੀ ਅਤੇ ਦਿਲਕਸ਼ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੌਦਵੀਂ ਰਚਨਾ 'ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਮਹਿਕ' ਸਾਥੀ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੁਦਗਾਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਦਿਲਸਾਨੀਅਤ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਰਿਆਇਤਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਦਿਲ 'ਚ ਸਮੇਂ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਆਖਰੀ ਰਚਨਾ 'ਪਿਛਾਠੀਆਂ ਦੇ ਵਹਿਮ' ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿਛਾਠੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਹਿਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਿਛਾਠੀ ਆਪਣੀ ਸਫਲਤਾ ਪਿੱਛੇ ਕੁਝ ਵਹਿਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਜਿਹੀ ਮਨੋਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪਿਛਾਠੀਆਂ 'ਚ ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕਿਰਮੇਂਦੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਹਨੇਕ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਮਾਜਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੱਗੇ ਅਜਿਹੇ ਵੱਡੇ ਵਿਸ਼ੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸੰਜਰਾ ਸਾਹਿਤ

ਲੋਲੂੜੀਆਂ
(ਮਿਨੀ ਹਾਸ-ਵਿਅੰਗ)
ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸ਼ਾਇਰ
ਪੰਨੇ : 88, ਕੀਮਤ : 150 ਰੁਪਏ
ਸਪਤਰਿਸ਼ੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਮਿਨੀ ਹਾਸ-ਵਿਅੰਗ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਲੋਲੂੜੀਆਂ' ਦਾ ਖਰੜਾ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਪਰ ਤਿੱਖੀਆਂ ਹਾਸ-ਵਿਅੰਗ ਲਿਖਤਾਂ ਖੰਡ ਦੀ ਚਾਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਲੁਕਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੌੜੀਆਂ ਗੱਲੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਅੰਦਰੋਂ ਕੌੜੀਆਂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੁਕਾਮੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਮਿਨੀਆਂ ਵਿਅੰਗ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ਤਰ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦਾ ਅਪਰੰਪਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗਾਏ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਕੜਵਾਏ ਘਟਾਉਣ ਤੇ ਹਸਾਉਣ ਦੀ ਕਲਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੀਆਂ ਵਿਅੰਗੀ ਚੋਰਾਂ ਸਮਕਾਲੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਣਾ ਇਸ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਸੂਰ ਨੂੰ ਏਨਾ ਤਿੱਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਤਾਣਦੀ ਵਾਲੀ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਿਅੰਗੀ ਚੋਰਾਂ ਛਿਲਤਰ ਵਾਂਗ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਪੁੜਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ, ਪਰ ਮੰਨੀ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਲੇਖਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਰੱਖਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਵੱਡੀ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦਾ ਅਪਰੰਪਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਲਣੂ

(ਵਾਰਤਕ)
ਮੋਹਨ ਗਿੱਲ
ਪੰਨੇ : 232, ਮੁੱਲ : 395 ਰੁਪਏ
ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ
ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਸੀ ਮੋਹਨ ਗਿੱਲ ਮੁੱਢ ਪ੍ਰਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਲਣੂ (ਵਾਰਤਕ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗਿਰਝਾਂ ਦੀ ਹੜਤਾਲ, ਬਣਵਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੌਸਮ, ਸੋਲਵੀ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹਾਂਭਾਰਤ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ), ਨਾਕੀਲ ਰਸਗੁੱਲ, ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਤੀਬਰ ਭਾਵਨਾ, ਰੱਬ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਗਿਆ (ਵਿਅੰਗ ਸੰਗ੍ਰਹਿ), ਤੁੱਲ ਤੁਕਾਏ, ਪਵਣੂ (ਹਾਇਦਰ), ਪਰਵਾਸੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ (ਸੰਪਾਦਕ ਆਲੋਚਨਾ) ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੰਪਾਦਕ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੋ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਮੌਸਮ' ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਛਪ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। 'ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਲਣੂ' ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਵਿੱਚ ਮੋਹਨ ਗਿੱਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।' ਲੇਖਕ ਦੇ ਉਕਤ ਦਰਜ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵਾਰਤਕ ਸਿਆਣਿਆਂ ਪਾਸੋਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਲਕ ਝਲਕਾਰੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਮੁਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ-ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ-ਚਾਰਾਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ, ਜਿਵੇਂ, 'ਜਣੇ-ਖਣੇ ਦਾ ਦੋਸਤ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ' ਤੇ 'ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਬੱਲਿੱਲ ਸ਼ਮੀਰ ਹੀ ਖਿੱਚੀ ਮੈਂ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਉੱਡਣ ਲੱਗਿਆ। ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਇਹ ਸਭ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵੀ।' ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, 'ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੋਕ ਵੱਧ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਲੋਕ ਘੱਟ' ਤੇ 'ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਐਪਾਂ ਨੂੰ ਡਲੀਟ ਕਰ ਦਿਓ।' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਾਰਤਕ ਸਿਰਤਾਂਤ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜਦੀ।

ਪੁਸਤਕ ਗੀਵਿਊ

ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੱਕ ਉਤਰ ਕੇ ਲੁਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੋਹਨ ਗਿੱਲ ਦੀ ਇਹ ਵਾਰਤਕ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇੱਛਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪਾੜਾੜ ਦੀ ਉੱਚੀ ਚੋਟੀ ਤੋਂ ਸਾਫ, ਸਵੱਛ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੇਗਮਈ ਵਹਿਰੀ ਪਾਰਾ ਹੋਣ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਚੜ੍ਹੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਛਪ ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ 'ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਲਣੂ' ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸੂਰੀ ਸੰਤ ਸ਼ਾਹ ਸੁੰਦਰ ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ, ਸੁਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਲਣੂ' ਖੱਟ ਚੋਟੇ ਦੀ ਚੰਗੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੁਗਾ ਹੋਈ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਾਸਤੇ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਸਰ 'ਸਾਲਣੂ' ਸ਼ਬਦ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲਣੂ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਦਿਆਂ ਲੱਲੇ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿੱਚ ਬਿੰਦੀ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੁੱਝਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਪੱਖ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਨੁਕਤਾ ਹੈ। ਮੋਹਨ ਗਿੱਲ ਦੀ ਇਹ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕ ਉਸ ਸਮੁੱਦਰ ਵਰਗੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਅੰਸ਼ ਹੀਰੋ, ਪੰਨੇ, ਲਾਲ ਤੇ ਮੋਤੀ ਸੰਭਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਹੈ। ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਸੂਚੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਰ ਦੀਆਂ ਕਾਵਿ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਵੰਗਰੀ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਲੰਮੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਗੀਤਕ ਕਵਿਤਾ, ਲੋਕ ਟੱਪੇ ਹਨ। ਬੋਲ-ਕਬੋਲ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪੰਜ ਉਪਭਾਗ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਰ ਦੀਆਂ 4 ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪਾਈ ਅਧੀਨ ਹਨ (ਉੱਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾ, ਹੌਸਵਾਦ, ਸਿਲਸਿਲੇ (ਨਾਵਲ) ਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) ਹਨ। ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਾਵਿ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਅੱਧੀ ਕੁ ਦਰਜਨ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨਾਮਵਰ ਆਲੋਚਕ ਯੁਗਮਜਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰੋਂ ਹਨ। ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰਜਨ ਕੁ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੈ। ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਾਠਕਰਮ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸਿਰਜਣ ਦਾਰਿਆ ਲੰਮਾ ਚੰਡਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਥਲੀ ਕਿਤਾਬ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਚਾਹੀਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕਿਤਾਬ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਤ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੀ, ਪਰ ਦੂਸਰਾ ਕਾਵਿ ਨਾਟਕ ਤਾਂ ਅੰਤਰ-ਮੰਦਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਛਾਪਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਰ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਰੇ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਵੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਹਾਂ ਸੁਭਾਅ ਹੈ। ਇਸ ਵੀ ਕਾਵਿ ਨਾਟਕ ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਮਨਪਸੰਦ ਸਟੇਜੀ ਵਿਧਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਕ ਗਲਪੀ ਸੰਵਾਦ ਗੀਤ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਖੇਰ ! ਛੇ ਦਿਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਵਿ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਦਾਇਤਾਂ, ਸਟੇਜ ਤਿਆਰੀ ਬਾਰੇ ਹਨ। ਨਾਨਕ ਦਰਸ਼ਨ ਕਾਵਿ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਪਾਤਰ ਤ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂ ਤੇ ਸਮਾਂ ਹਨ। ਜੋ ਵਾਰੀ ਸਿਰ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਕਾਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਸ਼ਨ, ਮਾਨਵਤਾ, ਵਿਸ਼ਵ ਸੋਚ, ਅਨੁਭਵ ਭਾਸ਼ਾ, ਮਾਨਵੀ ਭਾਸ਼ਾ,

ਕੁਲਿੰਦ ਨਾ ਕੁਰਬਾਨੀ

(ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਅਤੇ ਵਾਰਾਂ)
ਰਤਨ ਟਾਹਲਵੀ
ਸੰਬੰਧ : 160, ਮੁੱਲ : 200 ਰੁਪਏ
ਮਿ. ਸਿੰਘ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਬਠਿੰਡਾ
ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਭਾਣਾ, ਨੇਵਾਂ ਨਾਨਕ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਹੀਦ ਮਤੀ ਦਾਸ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਸੀ, ਭਾਈ ਜੋਤਾ ਜੀ, ਲੱਖੀ ਸ਼ਾਹ ਵਣਜਾਰਾ, ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ, ਸਾਕਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਰਗੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਥਾਂ ਅਤੇ ਤਸਬੀਹਾਂ ਸੰਗ ਲਬਰਛ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਜੜਤ ਅਤੇ ਸੁਹਜ-ਸਵਾਦ ਪੱਖੋਂ ਕਲਮਕਾਰ ਦੀ ਵਿਦਵਾਤ ਦੀ ਕਾਇਲ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਪਲ ਲੇਖਕ ਵਾਸਤੇ ਬੋਧਕ

‘ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਕਸਕ’ ‘ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਬਠਿੰਡਾ-ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ (ਰਜਿ.) ਬਠਿੰਡਾ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਟੀਚਰਜ਼ ਹੋਮ ਵਿਖੇ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋਟ ਵੱਤਾ ਸੰਵਾਦਮੁਕਤ ਪੀ ਸੀ ਐੱਸ ਦੀ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ‘ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਕਸਕ’ ‘ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਉੱਘੇ ਵਾਰਤਾਕਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਵਾਦਮੁਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਲੇਖਕ ਤੇ ਫਿਲਮ ਮੇਕਰ ਅਤੇ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪਨਗਰੇਨ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਉਪਰੰਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਵਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਕਾਰਜ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਹਰਵਿੱਚ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਉਪਰ ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਥਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਵੀ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਸਾਹਿਤ ਰਚਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਤੱਤ ਸਾਰ

ਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਤੱਖ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੰਵੇਦਨਾ ਭਰਪੂਰ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਪੀੜਾਂ, ਕਸਕਾਂ, ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ‘ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਫਿਕਰਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਵਲਕਾਰ ਬੁਠਾ ਸਿੰਘ ਚੰਗਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟੀਟੀਆਂ ਹਸਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਹੀ ਬੁੱਤਕਾਰ, ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਤੇ ਕਵਿਤਾਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦ ਗਿਸਤਿਆਂ ਦਾ ਤਰਾਸ਼ ਮੰਡਲ ਸਾਰੇ ਸਿਰਾਂ ‘ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਰਚਨਾਵਾਂ ਸੰਵੇਦਨਾ ਭਰਪੂਰ ਹਨ। ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਕਿਰਤ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੀ ਮਾਰਕੰਡਾ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਅਮਨ ਦਾਦੋਵਾਸੀਆ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿਰਸੀ, ਨਨਕਾਣਾ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਭਾ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਰਣਜੀਤ ਗਿੱਲ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਸੈੱਟ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਗਮ ‘ਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰਜੀਤ ਕਰਾਣੀਕਾਰ, ਰਣਬੀਰ ਰਾਣਾ, ਪਰਿਚਰ ਸਿਰਸਾ, ਭੁੱਲਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਭੱਟੀ, ਭੁੱਪਿੰਦਰ ਮਾਨ, ਬੀਬਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਲੇਰ ਤੇ ਕਮਲ ਬਠਿੰਡਾ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਪੁਸਤਕ ‘ਮੋਹ ਵਿਗੁਣੇ ਲੋਕ’ ਤੇ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ

ਬਰਿਹਮਪੁਰ ਬੇਟ : ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਰਜਿ. ਬਰਿਹਮਪੁਰ ਬੇਟ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਇਕੱਤਰਤਾ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਸਭਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਕੈਪਲੇਕਸ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰਮਨ ਸਿੰਘ ਭੱਲਾ ਨੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮਣਕੂ ਦੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਮੋਹ ਵਿਗੁਣੇ ਲੋਕ’ ਉੱਤੇ ਵਿਸਤਰਿਤ ਪੱਧਰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤਾ। ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਹਰਮ ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ’ ਨਾਵਲਕਾਰ ਸੰਤਵੀਰ ਨੇ ਨੀਲਮ ਮਹਿਤਾ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ’, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੜੇਚ ਨੇ ਮਨਦੀਪ

ਰਿਪੀ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਰਤ ਆਈ’, ਖੁਸ਼ਪਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਕੰਠ ਬਣੇਗਾ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਪਿਆਰ’, ਡਾ. ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਆਦਿ ਤੋਂ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਤੱਕ’ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ‘ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ। ਸਾਹਿਤਕ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸੰਤਵੀਰ ਨੇ ਮੱਥਾਇਲ ਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਉੱਤੇ ਪਏ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਡਾ. ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਹਿਮਾਨ ਗੀਤ ‘ਜੇ ਤੁਮ ਬਝ ਗਏ ਕੇ ਹੋ ਪਸੰਦ ਵੱਗੀ ਬਰਗੋ’ ਤੁਰੰਮ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੜੇਚ ਨੇ ਕਹਾਣੀ ‘ਬੱਸ ਕੰਠਕਟਰ’, ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਸੁਲੀ’ ਅਤੇ ‘ਲਹੂ’ ਦੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ।

ਭਗਤਾ- ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਕਸਬਾ ਭਗਤਾ ਵਿਖੇ ਸਾਹਿਤਕ ਮੱਚ ਭਗਤਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ, ਨੌਵੇਂ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਭਗਤਾ ਵਿਖੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਭੂਰਾ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੇਲੇ ਮੱਚ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕਲੇਰ ਨੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਭਗਵੰਤ ਰੁਸਲਪੁਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੂਰਾ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਪਾਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅੰਗ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣੇ। ਸੀਰੀ, ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਜੁੱਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਘਾਹ ਖੇਤਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮਨੋਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਭਾਰਿਆ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਨਾਵਲਕਾਰ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਲੇਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਹਾਸ਼ੀਆਗਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਲੇਰ ਨੇ ਮਲਵਈ ਦਲਿਤ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਲਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਿਤਰਿਆ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਾਸ਼ੀਆਗਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਭਰੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਕ ਮੱਚ ਭਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਵਲਕਾਰ ਸੁਖਮੇਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਭਾਰਤ ਪੱਧਰੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੱਚ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲਕਾਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ, ਰਣਵੀਰ ਰਾਣਾ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੇਗੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮਾਲਸਰ, ਪ੍ਰਭੂਤਮ ਪੁੱਤ, ਜਸਵੰਤ ਰਾਊਓ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਨੀਥ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਲੋਕਚਾਰ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰੁਥਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

‘ਫੈਮਿਲੀ ਫਨ ਫੇਅਰ’ ਤੇ ‘ਕੈਨੇਡਾ ਡੇ’ ਮਨਾਇਆ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਗੀਤ ਗਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਐੱਮ ਪੀ ਪੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਪਰੰਤ ਕਲੱਬ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸੂਆ ਨੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਾਈਕ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦਾ ਗੀਤ ਗਾਇਆ। ਸਮਾਗਮ ‘ਚ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ, ਨੀਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਅਲਾਮਤ, ਸਟੂਡੈਂਟਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ, ਘਰਾਂ, ਬੇਸਮੇਂਟਾਂ, ਮਹਿਗਈਆਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦੁਆਇਆ। ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਪ੍ਰੋ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਧਾਰਨੀ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡੋਨ ਮਿਨਾਰਕਰ ਕਲੱਬ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੌਡ ਵਿਲੋ ਕਲੱਬ, ਮਾਸਟਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁਕਰ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਖੰਘੜਾ ਅਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੱਖੜਾ ਵੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਗੀਤ ਗਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਐੱਮ ਪੀ ਪੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਪਰੰਤ ਕਲੱਬ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸੂਆ ਨੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਾਈਕ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦਾ ਗੀਤ ਗਾਇਆ। ਸਮਾਗਮ ‘ਚ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ, ਨੀਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਅਲਾਮਤ, ਸਟੂਡੈਂਟਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ, ਘਰਾਂ, ਬੇਸਮੇਂਟਾਂ, ਮਹਿਗਈਆਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦੁਆਇਆ। ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਪ੍ਰੋ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਧਾਰਨੀ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡੋਨ ਮਿਨਾਰਕਰ ਕਲੱਬ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੌਡ ਵਿਲੋ ਕਲੱਬ, ਮਾਸਟਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁਕਰ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਖੰਘੜਾ ਅਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੱਖੜਾ ਵੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਚਾਰ ਦਿਨਾ ਸਾਹਿਤ ਮੇਲਾ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ

ਲੁਧਿਆਣਾ : ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਚਾਰ ਦਿਨਾ ਪੁਸਤਕ ਮੇਲਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਉਤਸਵ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟਰੱਸਟ, ਮਿਲਕਰੋਵੈੱਡ, ਨਾਰਥ ਜ਼ੋਨ ਕਲਚਰਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਉਤਸਵ ਮ ਨ ਾ ਿ ਈ ਆ ਜ ਾ ਵ ਗ ਾ। ਇਹ ਉਤਸਵ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਿਯੋਗ ਲੈ ਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੇਲੇ ਲਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕਾਰ ਪ੍ਰਚੁਨ ਵਿਕ੍ਰੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਮੇਲੇ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮੇਂ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸ਼ਬਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਸਹਿਯੋਗ ਲੈਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ, ਸੰਜੇਸ਼ਕ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਬਰਗਾੜੀ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਅਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕਾਕੜਾ, ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ ਕੌਰ, ਤੋਲੋਚਨ ਲੱਚੀ, ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਤੇ ਦੀਪ ਦਿਲਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋ. ਚਤੰਦਰ ਗੁਪਾਲ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਮਹਿਨੂਰ’ ‘ਤੇ ਗੋਸ਼ਟੀ

ਬਰਨਾਲਾ : ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਬਰਨਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਪੁਸਤਕ ਗੋਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਸਕੱਤਰ ਤੇਜਿੰਦਰ ਚੰਡੀਕਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (ਲੜਕੇ) ਵਿਖੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਸੰਘੜਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਦੋ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਤਿਲਕ ਨੇ ਆਏ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਅਮੀਰ ਪੱਧਰ ਵਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਗੋਸ਼ਟੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ. ਚਤੰਦਰ ਗੁਪਾਲ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਮਹਿਨੂਰ’ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ-ਗੋਸ਼ਟੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਡਾਕਟਰ ਅਨਿਲ ਸ਼ੇਰੀ ਨੇ ਨਾਵਲ ਉਪਰ ਪੱਧਰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਲਘੂ ਨਾਵਲ ਮਹਿਨੂਰ ਦਾ ਵਿਵੇਚਨਾਤਮਿਕ ਅਧਿਐਨ’ ਦੱਸਿਆ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਿਹੜ, ਡਾਕਟਰ ਰਾਮਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾਕਟਰ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਆਦਿ ਨੇ ਆਪ-ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਉਪਰੰਤ ਗੁਪਾਲ ਅਤੇ ਸੋਰੀ ਨੇ ਉਠਾਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ। ਦੋਵਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਪਾ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਹਿੰਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਪ੍ਰਥਮਾਜਲੀ’ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ, ਪੀਯੋਜ ਕੁਮਾਰ ਦੰਦਾਗੁਰ, ਦਰਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹਰੀਸ਼ ਬਾਂਸਲ ਅਤੇ ਵੀਨਾ ਗਰਗ ਸਮੇਂ ਤੇ ਲੇਖਕ ਪੁਸ਼ਪਾ ਮਿੱਤਲ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਮੱਚ ਸੰਚਾਲਨ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਪੁਸ਼ਪਾ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ।

‘ਬਾਲ ਪਿਆਰੇ’ ਲੋਕ ਅਰਪਣ

ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ-ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਦਰਬਾਰੀ ਦਾਸ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਪਿੰਡ ਵੇਰੋਕੇ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉੱਘੇ ਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਤ ਲੇਖਕ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗਿਆਰਵਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਫੈਮਿਲੀ ਫਨ ਫੇਅਰ ਲਾਅਸਨ ਪਾਰਕ ਵਿਖੇ ਮਨਾਇਆ। ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਐੱਮ ਪੀ, ਪੇਟ ਫਰਟੀਨੀ ਚਿਨਲ ਕੋਲਲ ਬਰੋਪਟਨ ਸਿਟੀ ਅਤੇ ਰੋਡ ਪਾਵਰ ਕੋਲਲ ਬਰੋਪਟਨ ਸਿਟੀ, ਸੰਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰੀਜ਼ੀਡੈਂਟ ਪੀਲ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ, ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਂਬੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅੰਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਕਲੱਬ ਬਰੋਪਟਨ ਦੁਆਰਾ ਪੜਵੱਤਿਆਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਮੋਮੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ‘ਤੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਲੁਧਿਆਣਾ : ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ‘ਤੇ ਦੁੱਖ ਤੇ ਭੁੱਖੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੋਮੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ‘ਤੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮੀ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਟੋਰਾਂਟੋ (ਕੈਨੇਡਾ) ਵਸਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਸਨ। ਦੋਸ਼ ਵੱਡੇ ਮਗਰੋਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮੀ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਹੇ। ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਮੋਮੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ‘ਤੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਤੋਂ ਪਰਵਾਹ ਨੂੰ ਨਾ ਪੁਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮੀ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਮਸਾਲੇ ਵਾਲਾ ਘੜਾ’ 1959 ਵਿੱਚ ਛਪਿਆ ਸੀ।

‘ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ’ ਰਿਲੀਜ਼

ਮਾਹਿਲਪੁਰ—ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਵਾਰਡੀ ਟੀਚਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਗਿਆਨੀ ਹਰਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਸੋਲਾਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਕੁਟੀਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਲਾਨੀ ਮਿਲਣੀ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ‘ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਰੁੱਬਲਾਂ’ ਪੁਸ਼ਪਾ ਮਹਾਲਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਅਨੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਅਤੇ ਮਾਧੂਰੀ ਦੇ. ਸਿੰਘ ਅਰਜਨ ਐਵਾਰਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਸਭ ‘ਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਹੈ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਗਸੰਗ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸਾਥੀ ਰਹੇ ਬੱਗ ਸਿੰਘ ਆਰਟਿਸਟ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਪੰਨੇ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਮਾਣ ਨਾਲ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਅਨੰਦਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਦਲਤ ਉੱਚੀਆਂ ਪਦਵੀਆਂ ‘ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਰਿਟਾਇਰਡ ਇਨਕੰਮ ਟੈਕਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ, ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨਜ਼ੀਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੋਹਾਲੀ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਨਮਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿਦਾ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੋਤਾ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਨੰਦੀ ਸੁਰੂਪ, ਮਾਸਟਰ ਸਿਗਰਾ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕ ‘ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ’ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਜੀਤ ਲੋਹਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਫਖਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੰਸ ਬੋਧੜਕ ਨੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਵਿਧਾਈ ਲੇਖਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਡ, ਵਿਦਿਅਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਪਦ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਸਾਹਿਤ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਮਨੋਰੰਜਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਣਾ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਕੈਲਗਰੀ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਇਕੱਤਰਤਾ

ਕੈਲਗਰੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਇਕੱਤਰਤਾ ਕੌਸੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ। ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਸਭਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਚਾਰ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਹਨਾਂ ‘ਚ ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੋਹੀ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਰ ਅਤੇ ਸੁਖਮੇਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਆਦਿ ਹਨ।

ਡਾਕਟਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆਸ਼ਟ ਦਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਖੇ ਸਨਮਾਨ

ਪਟਿਆਲਾ : ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ, ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਲੇਖਕ ਪੁਸ਼ਪਾਕਾਰ ਵਿਜੇਤਾ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਐਵਾਰਡੀ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ‘ਆਸ਼ਟ’ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਦੇ ਰਿਲਫ਼ਰਨ ਜੈਪੀਸ ਪੈਲੇਸ ਵਿਖੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ. ‘ਆਸ਼ਟ’ ਨੂੰ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਾਏ ਗਏ ਵਡਮੁੱਲੇ ਯੋਗਦਾਨ ਸਦਕਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੌਮੀ ਸੰਸਥਾ ‘ਅਣੁਵ੍ਰਤ ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਰਤੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਇਕ ਸੈਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਤਿਭੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ‘ਬੱਚੇ ਕਾ ਦੇਸ਼’ ਦੀ ਰਜਤ ਜਯੰਤੀ ਮੌਕੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸੰਚਯ ਜੈਨ, ਸਹਿ-ਸੰਪਾਦਕ ਪ੍ਰਭਾਤ ਤੇ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਮੁਖੀ ਅਵਿਨਾਸ਼ ਨਾਠਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ

‘ਅਧੂਰੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼’ ਲੋਕ ਅਰਪਣ

ਸਮਰਲਾ-ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਸਾਂਝੀ ਸੱਚ ਵੱਲੋਂ ਸੱਚ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਉਟਾਲਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਸੱਦੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਉਟਾਲਾ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਸਾਂਝੀ ਸੱਚ ਵੱਲੋਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਨ ਬਗਲੀ ਕਲਾਂ, ਬਾਵਾ ਹੇਲੀਆਂ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹ, ਮਨੀ ਮਾਣਕੀ, ਵਿਧਨ ਖੇਰਾ, ਨਰਮ ਨਿਆਣਾ, ਗਾਇਕ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੇਖੋਂ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਨੀ, ਟੀ. ਲੋਚਨ, ਤਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਗੀਤਕਾਰ ਰਾਮੀ ਸੰਗਤਪੁਰੀਆ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧੌਲ ਮਾਜਰਾ, ਸ਼ੇਰਾ ਨਵਾਂ ਪਿੰਡ, ਸ਼ਾਹ ਨਿਵਾਜ਼, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਏ ਡੀ ਏ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਘੰਗਰਾਲੀ, ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਲਿੱਟ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਕੁਲਬੁਠਨ ਕੁਮਾਰ, ਕਰਮ ਚੰਦ ਸਮਰਲਾ, ਸੱਚ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਉਟਾਲਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਸੁੱਖੀ ਸੰਗਰ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਤੁਰਮਰੀ, ਬਿੰਦਰ ਰਾਜੇਵਾਲ, ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਣਕੂ, ਨੋਤਰ ਸਿੰਘ ਮੁੱਤੇ, ਨਿਰੰਜਨ ਸੁਖਮ ਆਦਿ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ

ਗਈਆਂ। ਸੱਚ ਵੱਲੋਂ ਗੀਤਕਾਰ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਂਸਲ ਬਾਪਲੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਰੁਝ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਗੀਤਕਾਰ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਂਸਲ ਬਾਰੇ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਦਲਾ ਵੱਲੋਂ ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਵਲਕਾਰ ਦਿਆਲ ਕੌਰ ਪਵਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਵਲ ‘ਅਧੂਰੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼’ ਗਈਆਂ। ਸੱਚ ਵੱਲੋਂ ਗੀਤਕਾਰ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਂਸਲ ਬਾਪਲੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਰੁਝ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਗੀਤਕਾਰ ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਂਸਲ ਬਾਰੇ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਦਲਾ ਵੱਲੋਂ ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਵਲਕਾਰ ਦਿਆਲ ਕ

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਜਲੰਧਰ

ਕਵਿਤਾਵਾਂ/ਇਤਿਆਦ

ਐਤਵਾਰ, 1 ਸਤੰਬਰ 2024 (ਆਖਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਫ਼ਾ)

ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੀਪ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉਣੀ ਹੈ।
ਮੈਂ ਤਾਂ ਚਾਨਣ ਨਾਲ਼ ਹੀ ਸਾਂਝ ਪੁਗਾਉਣੀ ਹੈ।

ਚਿੱਤ ਉਦਾਸ ਜਦੋਂ ਹੋਵੇ ਜੋ ਬਲ ਦਿੰਦਾ,
ਉਸ ਦੀ ਹੀ ਤਸਵੀਰ ਮੈਂ ਚਿੱਤ ਵਸਾਉਣੀ ਹੈ।

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕੀਂ ਆਪਣਾ ਇਸ਼ਕ ਬੁਝਾਰਤ ਏ,
ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਮੈਂ ਸੁਲਝਾਉਣੀ ਹੈ।

ਮਰਜ਼ ਮੇਰੀ ਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ਼ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ,
ਵੈਦ ਅਜਿਹੇ ਨੂੰ ਕੀ ਨਬਜ਼ ਦਿਖਾਉਣੀ ਹੈ ?

ਜੇ ਤੂੰ ਆਖੋਂ ਯਾਰ ਗਿਲਾ ਹੋ ਸਿਰ ਮੱਥੇ,
ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਖਰ ਲੱਗੀ ਤੋੜ ਨਿਭਾਉਣੀ ਹੈ।

ਲੁਕ-ਛਿਪ ਘਰਵਾਲੀ ਤੋਂ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲਾਂ ਤੇਨੂੰ,
ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ ਬਚਾਉਣੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਸ਼ਾਇਰ' ਮੁਹੱਬਤ ਹੈ ਤੂੰ ਆਖ ਰਿਹਾ,
ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਇੱਕ ਅਜ਼ਾਉਣੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ, ਮੰਗਦੇ ਭੀਖ ਹਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ।
ਜੇ ਸਾਡੀ ਨਾ ਸੁਣਦਾ ਕੋਈ, ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਵੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ।

ਜੇ ਤੂੰ ਆਖੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹੁਣ, ਹੱਕ ਲਏ ਬਿਨ ਵਾਪਸ ਜਾਉ,
ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਔਨੇ ਵੀ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ।

ਗਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿੱਲਾਂ ਗੱਡੀ, ਕੱਪਾਂ ਖੂਬ ਉਸਾਰ ਲਵੀ,
ਲੋਕ ਖਿਲਾਈ ਵਤਵੇ ਤੋਰੇ, ਅੰ ਹਾਕਮ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ।

ਪੁੱਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਾਂ, ਹਾਕਮ, ਨਾਲ਼ ਭਰਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੜ੍ਹੇ,
ਇਹ ਨਾ ਸੋਚੀਂ ਕਿਰਮਾਨਾਂ ਦੇ, ਨਾਲ਼ ਖੜ੍ਹੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨਹੀਂ।

ਲੋਕ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਤੂੰ ਹਾਕਮ, ਆਪਣੇ ਕੰਨ ਲਗਾ ਕੇ ਹੁਣ,
ਬੋਲੀ ਸਮਾਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ, ਬੋਲੋਂ ਜੋ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ।

ਜਿਹੜਾ ਪੱਤਾ ਚਲਦੇ ਹਾਕਮ, ਉਸ ਦੀ ਚਾਲ ਪਤਾ ਸਾਨੂੰ,
ਆਪ ਖਿਡਾਰੀ ਸਮਝੋ ਜੋ ਤੂੰ, ਝੱਲਦੇ ਤੇਰੀ ਘੁਰ ਨਹੀਂ।

ਜਿਹੜੇ ਪੁਰਖੇ ਦੇ ਫਰਜਿਦੇ, ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਸਦਾ ਸਿਰ 'ਤੇ,
'ਸ਼ਾਇਰ' ਜ਼ਰਾ ਤਾਂ ਦੱਸ ਆਸਾਨੂੰ, ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਦਸਤੂਰ ਨਹੀਂ ?

ਮੇਰੇ ਸੁਪਨੇ ਨਾਲ਼ ਮੇਰੇ ਮਰ ਜਾਣੇ ਨੇ।
ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣੇ ਨਗਮੇ ਗਜ਼ਲਾਂ ਗਾਣੇ ਨੇ।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਇਆ ਅਪਣਾ ਚੋਗਾ ਚੁਗਣ ਲਈ,
ਚੁਗਣੇ ਮੈਂ ਉਹ ਭਾਗ ਲਿਖੇ ਜੋ ਦਾਣੇ ਨੇ।

ਬਹੁ-ਵਿਧਾਵੀ ਲੇਖਕ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸ਼ਾਇਰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਗ਼ਜ਼ਲਗੋ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਅਣਭਿੱਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਇਸ ਸਭ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਹਿਤਕ ਪਿੜ ਵਿੱਚ ਪਲੇਰੇ ਕਾਇਮ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਸਤਰ' ਨਾਲ਼ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਧਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਪਾਠਕ ਆਪ ਹੀ ਨਿਰਣਾ ਲੈ ਸਕਣਗੇ। —ਤੋਜਿੰਦਰ ਚੰਡੀਹੋਕ

ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ

ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਾਂ ਨੇ ਆਖਰ ਰੁਕ ਜਾਣਾ,
ਜੀਵਨ ਦੇ ਫਿਰ ਮੁੱਕਣੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੇ।

ਜੇ ਤੂੰ ਆਸ਼ਕ ਬਣਨਾ ਲੋਚੇਂ, ਸਿੱਖ ਲੈ ਇਸ਼ਕ ਇਬਾਦਤ ਕਰਨੀ,
ਜੱਜਣ ਰੂਪ ਖੁਦਾ ਦਾ ਹੁੰਦੇ, ਉਸ 'ਚੋਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ ਪੈਂਦੇ।

ਜ਼ਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਰਾਂ ਖਾਤਰ,
ਝੱਲਦੇ ਦੁੱਖ ਬਥੇਰੇ,
ਯਾਰਾਂ ਦੀ ਮਹਿਫਲ 'ਚੋਂ ਮਿਲਦੀ,
ਯਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਹੂਰੀ।

ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਏ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ,
ਪਰ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰੇ ਇੱਕ-ਦੋ ਜਾਣੇ ਨੇ।

'ਸ਼ਾਇਰ' ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਖੁਦ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾ ਇਹ,
ਚੀਰ ਕੇ ਪੱਟ ਖਵਾਉਣਾ ਪੈਂਦੇ, ਨਾਲ਼ੋਂ ਜੋਗ ਕਮਾਉਣਾ ਪੈਂਦੇ।

ਸੱਚੀ 'ਸ਼ਾਇਰ' ਮੁਹੱਬਤ ਹੁੰਦੀ,
ਜੰਨਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ,
ਸਜਣਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਕਵਿਤਾ ਵਰਗੀ,
ਹੁੰਦੀ ਅੱਖ ਦੀ ਘੂਰੀ।

ਕਿੱਦਾਂ ਦੱਸ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਾਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮੈਂ,
ਚਹੁ-ਪਾਸੀਂ ਪਰਦੂਸ਼ਣ ਜ਼ਹਿਰੀ ਖਾਣੇ ਨੇ।

ਮਿਰਗ ਵਿਚਾਰਾ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਹੈ,
ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਸਤੂਰੀ,
ਕੱਪਾਂ ਲੰਮੀ ਉਸ ਨੇ ਪਾਈ,
ਖੁਦ ਤਾਂ ਖੁਦ ਦੀ ਦੂਰੀ।

ਕਲਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਜਿਹੜੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਕਹਾਉਂਦੇ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ,
ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨਹੀਂ।
ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜੋ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੇ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ,
ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨਹੀਂ।

ਭੋਗੋਂ, ਟੀਰੇ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਆਪੇ ਜਾਣ,
ਇੱਥੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਸਾਰ ਕਾਣੇ ਨੇ।

ਨਾਲ਼ ਮੁਸੱਕਤ ਦੇ ਜੋ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ,
ਕਰਦਾ ਹੈ ਮਜ਼ਦੂਰੀ,
ਰੋਜ਼-ਮਰ੍ਹਾ ਦੇ ਨਿਰਬਾਹ ਦੀ ਉਹ,
ਕਰ ਸਕਦਾ ਨਾ ਪੂਰੀ।

ਲੋੜੋਂ ਵਧ ਕੇ ਹਾਕਮ ਦੀ ਜੋ ਬੋਲੀ ਬੋਲੇ ਓਸ ਕਲਮ ਨੂੰ,
ਲਾਹੁਣਤ ਹੋ ਦਿਲ 'ਚੋਂ,
ਬਿਨ ਮਤਲਬ ਹੀ ਕਾਨੀ ਕੋਲੋਂ ਝੂਠ ਲਿਖਾਉਂਦੇ, ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ,
ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨਹੀਂ।

ਤੇਰੀ ਖਾਤਰ ਕਿਹੜਾ ਮਾੜਾ ਕੌਣ ਭਲਾ,
'ਸ਼ਾਇਰ' ਨਿਤਾਰਾ ਕਰਨਾ ਤੇਰੇ ਛਾਣੇ ਨੇ।

ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਚ ਮੱਲਲ ਖਾਤਰ, ਖੁਦ ਗੜਾ ਅਪਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦੇ।
ਉਥੜ-ਖਾਥੜ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਦੀ, ਅਪਣਾ ਰਾਹ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦੇ।

ਅੱਜ ਦੇ ਰਾਝੇ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਤਾਂ,
ਬੂਤ ਨਸੇ ਅਸਲੇ ਦਾ,
ਹੀਰ ਵਿਚਾਰੀ ਛੋਨੇ ਵਿੱਚ ਹੋ,
ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੀ ਚੂਰੀ।

ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਪਾਉਣੀ, ਫੁੱਲਾਂ ਲੱਦੀ ਸੋਜ ਨਾ ਹੁੰਦੀ,
ਕਦੇ ਕਦੇ ਤਾਂ ਸੂਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ, ਆਪਣਾ ਪੈਰ ਟਿਕਾਉਣਾ ਪੈਂਦੇ।

ਜਿਹੜਾ ਦਿਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦਾ,
ਦਰਦ ਉਦਾ ਲੈ ਬਹਿੰਦਾ,
ਯਾਦ ਉਦੀ ਵਿਚ ਰੋਣਾ-ਹੋਣਾ,
ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ।

ਲੋਕ ਦੁਖੀ ਨੇ ਏਥੇ ਕਿੰਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਵੀ ਜੋ,
ਭੁੱਖੇ ਮਰਦੇ ਨੇ,
ਜਿਹੜੇ ਉਹਨਾਂ ਖਾਤਰ ਵੀ ਨੇ ਲਿਖਤ ਰਚਾਉਂਦੇ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ,
ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨਹੀਂ।

ਜਿਹੜਾ ਮੁਰਗਾ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ, ਬਾਂਗ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਹੋ ਦਿੰਦਾ,
ਓਸੇ ਮੁਰਗੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਖਰ, ਆਪਣਾ ਗਲ ਕਟਵਾਉਣਾ ਪੈਂਦੇ।

ਬਾਹਰ ਦੀ ਛੱਡ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਵੱਸਦਾ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰਾ,
ਨਾਲ਼ ਹਨੇਰੇ ਲੜਨ ਲਈ ਹੈ, ਖੁਦ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਜ਼ਨਾਉਣਾ ਪੈਂਦੇ।

ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ,
ਨੌਕਰ, ਚਾਕਰ, ਅਫ਼ਸਰ,
ਘਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ,
ਛੱਡ ਕੇ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰੀ।

ਜਿਹੜਾ ਮੁਰਗਾ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ, ਬਾਂਗ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਹੋ ਦਿੰਦਾ,
ਓਸੇ ਮੁਰਗੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਖਰ, ਆਪਣਾ ਗਲ ਕਟਵਾਉਣਾ ਪੈਂਦੇ।

ਜਿਹੜਾ ਦਿਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦਾ,
ਦਰਦ ਉਦਾ ਲੈ ਬਹਿੰਦਾ,
ਯਾਦ ਉਦੀ ਵਿਚ ਰੋਣਾ-ਹੋਣਾ,
ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ।

ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ,
ਨੌਕਰ, ਚਾਕਰ, ਅਫ਼ਸਰ,
ਘਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ,
ਛੱਡ ਕੇ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰੀ।

ਬਾਹਰ ਦੀ ਛੱਡ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਵੱਸਦਾ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰਾ,
ਨਾਲ਼ ਹਨੇਰੇ ਲੜਨ ਲਈ ਹੈ, ਖੁਦ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਜ਼ਨਾਉਣਾ ਪੈਂਦੇ।

ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ,
ਨੌਕਰ, ਚਾਕਰ, ਅਫ਼ਸਰ,
ਘਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ,
ਛੱਡ ਕੇ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰੀ।

ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ,
ਨੌਕਰ, ਚਾਕਰ, ਅਫ਼ਸਰ,
ਘਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ,
ਛੱਡ ਕੇ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰੀ।

ਜਿਹੜਾ ਮੁਰਗਾ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ, ਬਾਂਗ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਹੋ ਦਿੰਦਾ,
ਓਸੇ ਮੁਰਗੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਖਰ, ਆਪਣਾ ਗਲ ਕਟਵਾਉਣਾ ਪੈਂਦੇ।

ਜਿਹੜਾ ਦਿਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦਾ,
ਦਰਦ ਉਦਾ ਲੈ ਬਹਿੰਦਾ,
ਯਾਦ ਉਦੀ ਵਿਚ ਰੋਣਾ-ਹੋਣਾ,
ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ।

ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ,
ਨੌਕਰ, ਚਾਕਰ, ਅਫ਼ਸਰ,
ਘਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ,
ਛੱਡ ਕੇ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰੀ।

ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ,
ਨੌਕਰ, ਚਾਕਰ, ਅਫ਼ਸਰ,
ਘਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ,
ਛੱਡ ਕੇ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰੀ।

ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ,
ਨੌਕਰ, ਚਾਕਰ, ਅਫ਼ਸਰ,
ਘਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ,
ਛੱਡ ਕੇ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰੀ।

ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ,
ਨੌਕਰ, ਚਾਕਰ, ਅਫ਼ਸਰ,
ਘਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ,
ਛੱਡ ਕੇ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰੀ।

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ

ਸਕੂਲ ਦੇ ਅੱਪ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੱਜ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਬੁੱਢੇ ਹਰ ਅੱਪੀ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾ ਆਏ। ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬੱਚੇ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ।
ਵਿਹਲੇ ਹੋਏ ਮਾਸਟਰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਜੋੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਦਰੱਖਤਾਂ ਹੇਠ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ ਸਨ।
“ਯਾਰ ਆਪ ਜੁਆਕਾਂ ਨੇ ਬੜਾ ਲਗੂ ਪੀਤੇ ਚੌਥੇ ਕੁ ਦਿਨ ਅੱਪੀ ਛੁੱਟੀ ਮਨਾ ਲੈਂਦੇ ਐ ਕੋਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।” ਸਾਇੰਸ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਭਫ਼ਾਸ ਕੱਚੀ। “ਹਾਂ ਯਾਰ ਇੱਕ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਬਬੇਰੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਕਰਦੀ ਐ ਤੇ ਦੂਜਾ ਆਪ ਕਲਾਕਾਰ ਜੋ ਰੋਜ਼ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ 'ਖਾੜੇ ਲਾਈ ਰੱਖਦੇ ਨੇ।”
“ਭੱਟਾ ਬਹਿ ਗਿਆ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਤੇ ਨਾ ਰਿਹੋ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ।” ਡੀ.ਐੱਮ. ਨੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੇਵਾਦਾਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦਾ ਹੁਕਮ ਲਈ ਮਾਸਟਰਾਂ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।
“ਸਾਰੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾ ਕੇ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਦਫਤਰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ।” ਐੱਸ.ਐੱਲ.ਏ. ਨੇ ਹੁਕਮ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ।
“ਲੈ ਮੱਲੋਂ ਭੇਜਣਾ ਹੁਕਮ ਬਸ ਹੁਣ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਲਾ ਕੇ ਹੁਣ ਜਾਗ ਪਿਆ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ।” ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ 'ਤੇ ਟਕਰ ਕੀਤੀ।
ਫਿਰ ਹਾਜ਼ਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਾਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ, “ਸਰ ਸਾਰੇ ਭੱਜਕੇ।”
“ਹਾਂ ਸਰ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਦਸ ਕੁ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਵੇਰ ਦਾ ਕੋਈ ਪੀਰੀਅਡ ਲੱਗਿਐ ਸਰ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜ ਦਿਓ।” ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। “ਇੰਜ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਤੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ।” ਡੀ.ਪੀ. ਮਾਸਟਰ ਹੋਣਾ ਸਿੱਖ ਨੇ ਰੋਅ ਛਾਟਿਆ।
ਸਹਿਮੇ ਬੱਚੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਦੱਸੇ ਕਿਹਾ, “ਓ ਭਾਈ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਆਏ ਨੀ ਪੁੱਛਿਆ ਕਰਦੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਐਲਾਨ ਕਿਵੇਂ ਅੱਛਾ ਜੋ ਜਾਣੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰਾ ਅੱਖ ਬਚਾ ਕੇ ਦੋ-ਦੋ, ਚਾਰ-ਚਾਰ ਦੀਆਂ ਟੋਲੀਆਂ 'ਚ ਚੁੱਪਚਾਪ ਗੱਟ ਲੱਖ ਜਾਓ।”
ਬੱਚੇ ਹੌਲੀ ਦੱਸੇ ਸਕੂਲੋਂ ਪਿੱਛਲੇ ਲੱਗੇ। ਮਾਸਟਰਾਂ ਨੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਗੱਟ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਕਰ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਸਕੂਲ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਗਾਇਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਸਕੂਲ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਹੱਗਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦ ਲਈ ਸੀ।

ਰਮੇਸ਼ ਤਾਂਗੜੀ

ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ

ਦਰੱਖਤ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਲੋਟ ਕੇ ਖਰਬੂਜੇ ਵੇਚ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਖਰਬੂਜੇ ਕਿਸ ਭਾਸ਼ ਵੇਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ?”
ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਲੋਟਿਆਂ ਹੀ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਪੰਜਾਹ ਪੈਸੇ ਦਾ ਇਕ ਐ, ਕੋਈ ਲੈ ਲਓ।”
ਉਹ ਆਦਮੀ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ

ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਸਲਾਹ ਦਿਆਂ। ਤੁਸੀਂ ਖਰਬੂਜੇ ਬੈਠ ਕੇ ਵੇਚਿਆ ਕਰੋ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਬੈਠ ਕੇ ਖਰਬੂਜੇ ਵੇਚਣ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?”
ਆਦਮੀ ਬੋਲਿਆ, “ਬੈਠ ਕੇ ਖਰਬੂਜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਚੋ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਤੁਹਾਦੇ ਦੇ ਤੇ ਕੁਝ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਦੇ ਵਿਕ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਬਹੁਤ ਪੈਸੇ ਕਮਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤੇ ਇੱਥੇ ਇਕ ਪੱਕੀ ਦੁਕਾਨ ਖਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ।”
“ਗੱਲ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਠੀਕ ਐ। ਪਰ ਦੁਕਾਨ 'ਚ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂਗਾ?”
“ਦੁਕਾਨ 'ਚ ਬਹਿ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਖਰਬੂਜੇ ਵੇਚ ਸਕੋਗੇ।”
ਬਜ਼ੁਰਗ ਕੁਝ ਦੇਰ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, “ਫਿਰ ਆਰਾਮ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿਣਾ। ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੁਣ ਖਰਬੂਜੇ ਵੇਚ ਰਿਹੇ।”

ਸੁਖਵੰਤ ਮਰਵਾਹਾ

ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ

ਸ਼ਾਮ ਢਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਦੀ ਜਾਣਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਚੌਕ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਜਾਹਾ ਅਣਹਾਂ ਵਰਗੀ ਦੀ ਬੁੜੀ, “ਅੱਕਲ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ?” ਉੱਚੀ ਅਤੇ ਕੋਬਦੀ ਜਿਹੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਦੀ ਹੋਈ ਮੱਟਰਸਾਇਕਲ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹੀ ਆਣ ਖਲੋਤੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ‘ਹਾਂ’ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਠਿਲਾਉਂਦੇ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਡਰਿਆ-ਡਰਿਆ ਚਿਹਰਾ ਕੁਝ ਸਾਵਾਂ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ।
“ਪਿੰਡ ਕੋਈ ਧਰਨਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ... ਅੱਕਲ ਕਾਡੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਇੱਧਰ ਕੋਈ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਆਈ।” ਉਸ ਨੇ ਮੱਟਰਸਾਇਕਲ ਉੱਤੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ।
ਇਹ ਕੁੜੀ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸ਼ਿਗਾਰਾ ਸਿੱਖ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਦੀ ਬੇਟੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਿੰਡਲੋਂ ਸਾਲ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਿੱਚ ਜਾਨ ਗਵਾ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਕੰਮਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਡਰਿਆ-ਡਰਿਆ ਚਿਹਰਾ ਕੁਝ ਸਾਵਾਂ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ।
“ਪਿੰਡ ਕੋਈ ਧਰਨਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ... ਅੱਕਲ ਕਾਡੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਇੱਧਰ ਕੋਈ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਆਈ।” ਉਸ ਨੇ ਮੱਟਰਸਾਇਕਲ ਉੱਤੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ।
ਇਹ ਕੁੜੀ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸ਼ਿਗਾਰਾ ਸਿੱਖ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਦੀ ਬੇਟੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਿੰਡਲੋਂ ਸਾਲ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਿੱਚ ਜਾਨ ਗਵਾ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਕੰਮਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਡਰਿਆ-ਡਰਿਆ ਚਿਹਰਾ ਕੁਝ ਸਾਵਾਂ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ।
“ਪਿੰਡ ਕੋਈ ਧਰਨਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ... ਅੱਕਲ ਕਾਡੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਇੱਧਰ ਕੋਈ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਆਈ।” ਉਸ ਨੇ ਮੱਟਰਸਾਇਕਲ ਉੱਤੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ।
ਇਹ ਕੁੜੀ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸ਼ਿਗਾਰਾ ਸਿੱਖ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਦੀ ਬੇਟੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਿੰਡਲੋਂ ਸਾਲ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਿੱਚ ਜਾਨ ਗਵਾ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਕੰਮਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਡਰਿਆ-ਡਰਿਆ ਚਿਹਰਾ ਕੁਝ ਸਾਵਾਂ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਆਈ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਬੁਲਾਈ, ਪਰ ਅਗਲੇ ਹੀ ਪਲ ਉਹ ਆਲੋ-ਦੁਆਲੇ ਵੱਲੋਂ ਘੁਰਦੀਆਂ ਸੋਝੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕੁਝ ਅਸਹਿਜ ਹੋ ਗਈ ਜਾਪੀ।
ਮਾਂ-ਧੀ ਦੀ ਮਨੋਸਥਿਤੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੁਣ ਜਿਵੇਂ ਕੁੱਝ ਟੁੱਟਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ।
ਮੈਂ ਸਥਿਰ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਝੁਲਦੇ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਓਥੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਭੇਟ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਟੀ ਬਹੁਤ ਹੋਸਲੇ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਪੜ੍ਹਾਓ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਾਡੇ ਲਾਇਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੇਝਿਕ ਦੱਸਣਾ।”
ਕਹਿਦਿਆਂ ਮੈਂ ਬੇਟੀ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।
ਮਾਂ-ਬੇਟੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਚਮਕ ਜਿਹੀ ਆ ਗਈ, ਇੱਧਰ ਢਾਣੀ ਹੁਣ ਆਸਾਨ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਝੁਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਸੋਮਾ ਕਲਸੀਆਂ

ਵੀਰ

ਕੈਪਟਨ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਰੱਖ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਪਰਵਾਰ, ਸਿਤਰੇਤਾਰ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਬੱਕ ਵਿੱਚ ਫ਼ੀਲਡ ਅਫ਼ਸਰ ਲੱਗੀ, ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਪਤਨੀ ਮਨਜੀਤ ਸਵੈਦ ਕੱਪੜੇ ਪਾਈ ਗੁੰਮਸ਼ੀ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇਕੱਠ ਕਿਸ ਲਈ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਸੰਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਆਪ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹਰਜੀਤ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਪਰਵਾਰ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।
ਮਨਜੀਤ ਦੀਆਂ ਨਨਾਣਾਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਾਂਝੇ ਵੀਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਬਹਿ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ ਤੇ ਸ਼ਾਦੀਕਾ ਸੀ। ਗੁਰਨਾਮ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮਨਜੀਤ ਆਪਣੇ ਜੇਠ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਬੈਠ ਜਾਵੇ।
ਪਰ ਗੁਰਨਾਮ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਬੋਲਿਆ, “ਜਿਹੜੀ ਮਨਜੀਤ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ 'ਵੀਰ ਜੀ-ਵੀਰ ਜੀ' ਕਹਿਦੀ ਆ ਰਹੀ ਐ, ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਭੈਣਾਂ ਵਰਗੀ ਐ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮੰਨ ਲਵਾਂ?”
ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਸਭ ਹੈਰਾਨ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁੱਝ ਰਿਹਾ।
ਤਦ ਗੁਰਨਾਮ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, “ਹਰਜੀਤ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਕੈਪਟਨ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਭ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਆਂ। ਉਹ ਅਜੇ ਕੁਝ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ।”
ਗੁਰਨਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਪਤੰਗ

ਸਫ਼ਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕੇਗਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਵਾਂਗ ਲੜਖੜਾ ਜਾਵੇਗਾ? ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀ ਦਾ ਕਥਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, “ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਸਮਾਜਵਾਦ ਹੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਚੀਨੀ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਸਮਾਜਵਾਦ (Socialism with Chinese Character) ਹੀ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਪਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਦੌਰ ਸ਼ਿਅਾਓਪਿੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ: ‘ਜੇਕਰ ਚੀਨ ਨੇ ਬਰਜੂਆ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚੈ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਵਿੱਚ ਲੱਘਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਭ ਸਿਪਾਤ, ਨੀਤੀਆਂ, ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਨਾਕਾਮ ਹੋਣਾ ਤੇਅ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।’
ਕਈ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਮਾਰਕਸਨ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੀਨੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਭਟਕਿਆ ਨਾ ਤਾਂ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

1970 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਆਰਥਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਖੜੋਤ ਆ ਗਈ ਸੀ, ਸਮਾਜ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕੜੇ ਵਿੱਚ ਢਸ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਆਪਣੀ ਖਿਚ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ 'ਚੋਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਠੱਪ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜ ਦਿਸ਼ਾ-ਹੀਣ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਤਕਨੀਕੀ ਪੁਰਾਤੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਕੀਰਤਨਮਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇਰ ਦਾ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਵੀ ਕਾਰਗਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਗੋਰਬਾਚੇਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਣ ਸਕੇ। ਉਸ ਨੇ ਆਰਥਕ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪ੍ਰੋਪੈਗੈਂਡਾ ਅਤੇ ਗਲਪਨੀਤ ਵਰਗੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜਸੀ ਸੁਧਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਵਿਸ਼ਵੀ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰੀਜ਼ੀਵਾਈ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੁਝਾਨ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਖਰਬੂਜੇ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਭਟਕ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸਟਾਲਿਨ ਦੇ ਦੌਰ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਟਾਲਿਨ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸੋਵੀਅਤ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ। ਗੋਰ

ਰਜਿਦਰਪਾਲ ਕੌਰ

ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਸੁਣਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਰਤੀ ਉੱਤੇ ਸਵਰਗ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਮੰਤਰ-ਮੁਗ਼ਧ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦਾ ਬੜਾ ਸੁੰਦਰ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਵੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤਾਪ ਸੀ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਚਾਨਕ ਬਣ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਵੈਮੇਨ' ਦੀ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ 7 ਜੂਨ ਤੋਂ 9 ਜੂਨ ਤੱਕ ਡਰਲਹੌਜੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ। ਦਸ ਜੂਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਸੀ ਅਤੇ 11 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਨਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਡਰਲਹੌਜੀ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਧੇ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਵਧੀਆ ਸੁਝਾਅ ਸੀ।

ਮੈਂ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਜੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਵੈਮੇਨ ਦੇ ਐਕਟਿਵ ਸਕੱਤਰ ਹਨ ਅਤੇ ਜੈਪੁਰ ਡਰਲਹੌਜੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਜੈਮੂ ਤੋਂ ਫਲਾਈਟ ਲੈ ਕੇ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਉੱਥੇ ਸਾਡਾ ਸਵਾਗਤ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂ ਇਸ਼ਫਾਕ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਿਆ ਅਤੇ ਨਿਮਰ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਬੱਚਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬੋਲਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਅਤੇ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਨਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੇ ਸੀ। ਇਸ਼ਫਾਕ ਨੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਲਾਮਗਰ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸੌ ਗਏ।

ਇਸ਼ਫਾਕ ਨੇ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਟੈਕਸੀ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ 9 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਚੱਲ ਕੇ 11 ਵਜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉੱਥੇ ਸਾਨੂੰ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਖਾਣੇ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਟੈਕਸੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਹ ਜਾਂ ਕਾਫੀ ਪੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਤਨਵੀਰ ਨਾਅ ਦਾ ਲੜਕਾ ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਮੰਡਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਕੋਲ ਟੈਕਸੀ ਕਰੀਏ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ 2500 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸੀ ਲੈ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਟੈਕਸੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਡਰਾ ਟ੍ਰਿਕਿੰਗ ਪੁਆਇੰਟ ਦਿਖਾਏ। ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਰਹਿਾਵਟ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਆਪ ਹੀ ਸੀ। ਮੀਲਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲੇ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਅਤੇ ਉੱਚੇ-ਉੱਚੇ ਦਰੱਖਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਨਜ਼ਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਰਾਜਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਹੱਲ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਥਾਵਾਂ ਵੀ ਦਿਖਾਈਆਂ, ਜਿੱਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਇੱਕ ਚਲਾਨ ਕੋਲ ਲੈ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਉੱਥੇ ਪਾਣੀ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ। ਇੱਥੇ ਸਾਡਾ ਬਚਪਨ ਜਾਗ ਪਿਆ, ਅਸੀਂ ਖੂਬ ਸਮਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਈਆਂ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦੀ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਫਾਨਦੇ ਮਾਣਿਆ। ਫਿਰ ਉੱਥੇ ਖਾਣਾ ਖਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਚੱਲ ਪਏ। ਟੈਕਸੀ

ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਡਰਾਈ ਵਰੁਟ ਵਾਲੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਗੱਡੀ ਰੋਕ ਕੇ ਡਰਾਈ ਵਰੁਟ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਉੱਥੇ ਲੜਖਾਥਕ ਡਰਾਈ ਵਰੁਟ ਖਰੀਦਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕਾਫੀ ਵਧੀਆ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਹੈੱਡਮਨ ਵਾਲੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਸੁਟ, ਜੈਕਟਾਂ ਅਤੇ ਗਲੀਚੇ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਪਹਾਊਸ ਸੀ। ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੁਝ ਖਰੀਦੋ ਜਾਂ ਨਾ ਖਰੀਦੋ, ਤੁਸੀਂ ਕਾਹਵਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪੀ ਕੇ ਆਉਣਾ। ਮੈਂ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੇਖੀਆਂ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਸੁਨੀਤਾ ਚਤੁਰਵੇਦੀ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਕਮੀਜ਼ ਦਾ ਪੀਸ ਖਰੀਦਿਆ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉੱਥੇ ਕਾਹਵਾ ਪੀਣ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲਿਆ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਏ ਅਤੇ ਇਸ਼ਫਾਕ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਘੁੰਮਣ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਡੱਲ ਝੀਲ ਦਿਖਾਈ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਫੋਟੋ ਕਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਮਸਜਿਦ ਕੋਲ ਵੀ ਲੈ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਬਾਜ਼ ਨੇ ਲੱਗੀਆਂ ਵੈਨ-ਸੁਵੇਨੀਆਂ ਮਿਠਾਈਆਂ ਵੇਖੀਆਂ। ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਰੰਨਾ ਸਾਡੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਇਸ਼ਫਾਕ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪੀਸ ਕਰਕੇ ਹੁਲਦੇ ਨਾਲ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਖਾਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰੋਗੇ, ਪੰਜੂ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਹਿਮਤ ਕਿੱਥੇ ਸੀ ਕਿ ਪਰਾਨੇ ਖਾ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਨਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉੱਥੋਂ ਅਸੀਂ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਕਲਾ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਨਮੂਨੇ ਜਾਪੇ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਰਵਾਰ

ਨਾਲ ਮਿਲਵਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ੋਪੀਆ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਵਾਮਾ ਵੀ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੁਲਵਾਮਾ ਅਟੈਕ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਗੇਟ ਤੋਂ ਹੀ ਅੰਦਰ ਬਣੇ ਲਾਅਨ ਅਤੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਵੇਖ ਕੇ ਇੱਥੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਾਂ। ਉਸ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਅੰਤ ਮਿਲਾਪਤਾ ਸੁਭਾਅ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਗਿਆ। ਪਰਵਾਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ, ਪਰ ਸਾਡੀ ਪਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਾ ਛੱਡੀ। ਬਾਹਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਵਨ-ਸੁਵੇਨੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਰੋਸੀਆਂ। ਚਾਹ ਅਤਿਅੰਤ ਸੁਆਦ ਸੀ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੱਪ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੇਬਾਂ ਦੇ ਬਾਗ ਵੇਖਣ ਚਲੇ ਗਏ।

ਸੇਬ ਅਤੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਹੀ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਪੱਕਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਟਲੀ ਦੇ ਸੇਬ, ਗੋਲਡਨ ਸੇਬ, ਡਲੀਸ਼ੀਅਸ ਸੇਬਾਂ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਦਿਖਾਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉੱਚੇ ਚੈਰੀ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਵੀ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਮਿੱਠੀਆਂ ਸਨ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਤੋੜ ਕੇ ਖਾਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਗੁਮਾਲ 'ਚ ਖੰਠ ਕੇ ਲਿਆਈਆਂ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲਿਆ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵਾਦ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀਟੇਰੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨੱਲ੍ਹ ਪਈ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗਾ ਅੰਤਵਾਦ ਨਹੀਂ, ਹੁਣ ਹਾਰੀਬਿਛ ਅੰਤਵਾਦ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਕਿ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਖਣਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਬੋਨਾ ਆਦਮੀ ਅੰਤਵਾਦੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਤਵਾਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੁੰਮਦੇ ਸਨ, ਜਿਹਨੂੰ ਮਰਜ਼ੀ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਪਰਵਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਆ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਹੁਣ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਤਬਾਹੀ ਹੈ।

ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ

ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਚੰਗੀ ਹੋ ਰਹੀ ਇਕ ਕੋਲ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਭੁੱਖਾ ਨਹੀਂ ਸੋਦਾ। ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕ ਦੇ ਕੰਢੇ ਖੜ ਕੇ ਮੰਗਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ਼ਫਾਕ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੋ ਇੱਥੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਚੰਗੇ-ਭਲੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਾਮਾਈ ਦਾ ਅਸਾਨ ਸਾਧਨ ਸਮਝ ਕੇ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਨਿਸ਼ਾ ਜੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ 'ਤੇ ਪੀਰ ਗਲੀ ਨਾਅ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਚੱਲ ਪਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਡੱਬਜਨ ਪੁਲ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਡੱਬਜਨ ਨਾਅ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਸ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਸਜਦਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਇੱਕ-ਮਿਕ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਮਨ ਪੰਛੀਆਂ ਵਾਂਗ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। (ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਅਤੇ ਹਲਕੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਰੁਕ ਸਕੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪੈਰ ਗਲੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ, ਪਰ ਉਸ ਥਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਰਸਤੇ 'ਚ ਕੁਝ ਕੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹ ਪੀਤੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਵਾਸਤੇ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਵਾਪਸ ਆਉਣਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਖਾਣਾ ਖਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਏ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ 13 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਈ ਵਾਪਸੀ ਫਲਾਈਟ ਫੜਨੀ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਇਸ਼ਫਾਕ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ। ਮੈਂ ਜਲਦੀ ਉੱਠ ਕੇ ਤਿਆਰ

ਹੋਈ, ਬੁਕਵਾਸਟ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ਼ਫਾਕ ਨੂੰ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬੁਕਵਾਸਟ ਕਰ ਲਵੋ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਨਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਆਵੇਗਾ ਤੇ ਆਣ ਕੇ ਬੁਕਵਾਸਟ ਕਰੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਵਿਛੜਨ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆਈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਸਮਝਣਾ ਤਾਂ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮਿੱਠੀ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪੁੱਤਰ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ।

ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਝ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਇਹ ਲੋਕ ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੁਣੀਆਂ- ਸੁਣਾਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਅਸਰ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਬੜੇ ਸਖਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪੰਜੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਵਾਸਤਾ ਪਿਆ, ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ, ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਿਲ ਕੇ ਆਏ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰੇ ਇਨਸਾਨ ਸਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਗਲਤ ਵਰਤਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਬੜੀ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੰਗੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਕੀ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਸਫਰ ਕਰਦਿਆਂ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਵਹਾਰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਜਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਵਾਸਤਾ ਪਿਆ, ਹਰ ਇਕ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਬੜੇ ਜਿਹੇ ਨੇਕੂਰਤੇ ਚਿਹਰੇ ਛੋਟੀ-ਛੋਟੀ ਚਾਹੜੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਮਿੱਤੀ ਯਾਦਾਂ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਾ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਤਾਪ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ।

ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬੜੇ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਸਾਡਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਰਵਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਰੀ ਇੱਕ ਸਰੋਲੀ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਗਏ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਰਾਤ ਦੇ ਵਰਤ ਬਹੁਤ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਟੋਰ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੌੜੇ ਹੀ ਯਮਪਤਾਲ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਲਾ ਲੈ ਕੇ

ਰਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚੇ। ਰਿਕਬ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ੇ ਲੈਣ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਆਪ ਯਾਰੇ ਮਹਿਮਾਨ ਹੋ ਅਤੇ ਬੀਮਾਰ ਹੋ, ਫਿਰ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਦਵਾਈ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟੋਰ ਤਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰਾਇਸਟ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਪਰਚੀ ਲੈ ਲਈ ਅਤੇ ਦਵਾਈ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਐਨੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਿਉਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਸੰਪਰਕ: 99881-76811

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਅਜੂਬਾ ਬਰਡ ਪਾਰਕ

ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 9 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਮੈਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਾਂ। ਮੈਂ, ਕਾਰਮੇਡ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਗੋਗੀਆ ਅਤੇ ਡਾ. ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਾਬਰ (ਪੁੱਤਰ ਕਾਰਮੇਡ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਾਬਰ) ਨੇ ਰਹਿਾਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਰਾਜਾ ਸ਼ੇਖਰ ਵੰਦਰ ਆਈ ਏ ਐੱਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਡਾ. ਵੰਦਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਕੰਮਕਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਰਸ਼ ਬਹੁਤ ਸੀ।

ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਅਸਹਿਜ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ, ਹੋ ਰਹੀ ਚੋਰੀ ਕਾਰਨ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਦੁਆ-ਸਲਾਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾ. ਵੰਦਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਅਦਫ ਨਾਲ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਵੀ ਆਖਿਆ।

ਡਾ. ਵੰਦਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਫਾਈਲਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਵੇਲੇ ਹਰਾਮ-ਮਜ਼ਾਕ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਵਾਚਦੇ ਵੀ ਰਹੇ। ਦੱਖਣ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਹਿਾਵਟ ਵੀਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਆਦਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੇਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਹੋਰਨੀ ਭਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ-ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕਦਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਕੋਈ ਵਾਈਲ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਅਸਹਿਜ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਕਦੋਂ ਸੁਣੀ ਜਾਵੇਗੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਨਿਰਛਲ ਜਿਹੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਲਿਆਉਂਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਅਗਲੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨੋਂ ਇੱਕ-ਦੂਸਰੇ ਵੱਲ ਤੱਕ ਕੇ ਡਾ. ਵੰਦਰ ਦੇ ਮੂਹਰ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਜ ਗਏ। ਡਾ. ਸਾਬਰ ਦੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਵੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸਨ। ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਹੋਰਦਰਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਦਲਿਤ ਸਮਿਟ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣ ਸੁਣ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ। ਉਦੋਂ ਦੇ ਫੈਰੋਸ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਲੱਗੇ। ਸੰਬੰਧਤ ਕੰਮ ਵੱਲ ਪਰਤੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੋਲ ਨਿਯੁਕਤ ਤੇ ਅਗਲੇਰੇ ਦਿਨ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੈਅ ਕਰ ਲਿਆ। ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਬਿਨੀਂ ਤੱਕਣੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਵਿਚਾਈ ਲਈ। ਏਨੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸਦਿਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਉਤਰੇ ਕਿ 'ਪੱਥਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ' ਆਖ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਦਿਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਵਾਸਾ ਹੈ।

ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਾਲਾ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਦਲਾ ਹੋ ਕੇ ਪਹਾੜਾਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਮਨਮੋਹਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਤਿਰਕਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ

ਗਿਆਨ ਸੈਦੁਪੁਰੀ

ਇੱਕਮਿਕ ਹੋਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਸਵਰਨ ਕਲਿਆਣ ਨੇ ਦੱਸੀ ਸੀ। ਖ਼ੈਰ, ਅਸੀਂ ਚਾਚਾ-ਭਤੀਆ ਵੀ ਰੁੱਖਾਂ, ਵੇਲਾਂ ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਇੱਥੋਂ-ਉੱਥੇ ਕਿ ਪਾਰਕ ਵੇਖਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੋ ਤਾਂ ਉਹ ਬਾਗ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਹਿੰਦੂ ਅਸਟਰੋਲੋਜੀ ਅਨੁਸਾਰ 9 ਗੁਹਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਾਹੂ, ਕੇਤੂ, ਸ਼ਨੀ, ਗੁਰੂ, ਬੁੱਧ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਮੰਗਲ ਤੇ ਰਾਵੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪੰਦੇ ਤਰਤੀਬ ਨਾਲ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਤੁਸੀਂ ਗੁਹਿਆਂ ਦੀ ਅਦਭੁਤ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਪਵੇਂਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਗੁਹਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪੰਦੇ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਾਨੀਕਾਲ ਨਾਅ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਭਾਗ ਨੂੰ 'ਨਵ-ਗੁਹਿ ਟਾਇਰ' ਦਾ ਨਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ 'ਨਕਸ਼ਤਰਾ ਵਣ' ਹੈ। ਹਿੰਦੂਸਤਾਨੀ ਅਸਟਰੋਲੋਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਬਾਗ 27 ਨਕਸ਼ਤਰਾਂ (ਨਛੱਤਰਾਂ) ਦੇ ਬੀਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਰਿਸ਼ੀ ਵਣ' ਹੈ। ਇਹ ਪੰਦਿਆਂ ਰਾਹੀਂ 12 ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦੇ ਗਏ, ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਪਾਰਕ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਾਦ ਦਿੰਦੇ ਗਏ। ਇੱਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਨਮੋਹਕ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਖਣਸਪਤੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਵਧਦਿਆਂ ਇੱਕ ਥਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰੇ ਪੰਛੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੇ ਪੰਛੀ ਸਨ। ਇਸ ਪੰਛੀ ਦਾ ਨਾਅ 'ਲਵ ਬਰਡ' ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਵਿਛੋੜਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੀਮਲ ਤੇ ਮਲ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਦਿੱਖ-ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇੱਥੇ ਬਣੇ ਤਲਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਬੱਤਖਾਂ ਅਨਥੇਲੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਮਨ ਮੋਹ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਝਰਨਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਠੰਢੀ ਹਵਾ ਦਾ ਝੁੱਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਹੀ ਖੱਤੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਨਕਦਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਤੰਤਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੰਤਿਆਂ ਦੀ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਪਰਜਾਤੀ ਹੈ। ਅਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਾਫੀ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਪਾਰਕ 'ਚ ਆਇਆ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਾਗ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਗਵਾਂ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਮਿੱਤਰ' ਬਣਾਇਆ।

ਇਸ ਪਾਰਕ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਮਨ-ਮਸਤਕ 'ਤੇ ਏਨੀ ਸਵਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਾਂਝ-ਸੰਭਾਸ਼ ਨਾਂ ਕਾਣ-ਛਾਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰਦ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਵੀ ਉਸੇ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਾਰਕ ਦੇ ਸਮੇਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ 'ਸਵਰਗ' ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ 'ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬਰਡ ਪਾਰਕ' ਇੱਕ ਅਜੂਬਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੰਛੀਆਂ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਕੇਤਨ ਹੈ। ਕਈ ਏਕੜਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਹਰੇ-ਭਰੇ ਲੱਡਕੇਪ, ਬੀਮੈਟਿਕ ਪਿੱਠਰੇ ਅਤੇ ਇੰਟਰਐਕਟਿਵ ਜ਼ੋਨ ਖੱਬੇ ਵਾਲੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਵੇਂਗ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਰਕ ਦੀ ਫੋਗੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਾਰਕ ਦੀ ਇਹ ਫੋਗੀ ਅਭੁੱਲ ਰਹੇਗੀ।

ਸੰਪਰਕ 98 725-40447

ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਿੱਜਤਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਐਂਡ-ਟੂ-ਐਂਡ ਐਨਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ

ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕੀ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ (information technology) ਇਤਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ

ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਹੋ ਜੋਤਰ ਜਾਂ ਡਿਵਾਈਸ ਪੁਰਾਣੇ ਲੱਗਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੱਲਣ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਗਤੀ ਹੌਲੀ ਪੈਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਮੱਥਾਇਲ ਅਤੇ ਗੋਡਿਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਲੈਪਟਾਪ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਇਤਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਬਿਮਾਰ ਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦ-ਫ਼ਰੋਤ ਕਰਨੀ ਹੈ ਜਾਂ ਰੇਲਵੇ-ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਟਿਕਟ ਖਰੀਦਣੀ ਹੈ, ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਉਣ ਜਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੇ, ਸਭ ਇੱਕ ਬਣਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੜ੍ਹਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਹੁਣ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਫਰੋਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਗਲ ਸਰਚ 'ਤੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਅਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਫੜੇ ਇਸ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਜੋਤਰ ਨੇ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਹਾਂ। ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਫੋਟੋਆਂ ਵੀ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ

ਡਾ. ਗੁਰਜੀਤ ਭੱਠਲ

ਥਾਰੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਦੋਂ ਲੁੱਟਾਂ-ਧੋਹਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਰੋਹਾਂ, ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਹੋਲ ਪਟੜੀ ਜਾਂ ਪੁਲ ਉਡਾਉਣਾ ਹੈ, ਬੈਂਕ ਡਕੇਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭੇਜਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਟਸਐਪ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਂਡ-ਟੂ-ਐਂਡ ਐਨਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪੁਣ-ਛਾਟਾ/ਟ੍ਰਿਸਿਬਿਲਟੀ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕਸ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਨੇ ਚਿੰ